

Початок збірки на “Залізний Фонд” призначений на місяць листопад. Збірка буде проходити через крайові пластові старшини на окремі виставлені ГПБулавою листи. Списки жертовдаців будуть постійно проголошуватися у пресі, як теж висота “Залізного Фонду”.

Українська, а зокрема пластова громада, яка вміє бути такою жертвенною, коли є цього потреба, мусить здати собі справу, що цим разом мова про справу першої ваги, яка важливіша як доми, оселі чи репрезентації. Тут ідеться про продовження життя української молодечої преси, яка допомагає церкві, школі, а перш усього батькам, плекати серед нових поколінь знання української мови й почуття української ідентичності. Отже рятуймо пластову виховну пресу!!!

Головна Пластова Булава

МАРКИ ЮМПЗ

З нагоди Ювілейної Міжкрасової Пластової Зустрічі на Вовчий Тропі Пластове Філателістичне Бюро при Головній Пластовій Булаві видало при допомозі Організаційної Комісії ЮМПЗ нову серію пластових марок. Появилися 2 випуски марок: “Курені Уладу Пластового Сеньйорату і Уладу Старших Пластунів”, як також марки “50-ліття Пласту на Закарпатті”. Виключно для вжитку на ЮМПЗ були видрукувані коверти та листівки із відзнакою Зустрічі.

Марки “Курені УПС і УСП” проєктував ст. пл. скоб Юрій Ігор Павлічко.

Тло до марок проєкту і виконання мисткині п. Ярослави Стеців. Взір тла — це делікатна сітка скитського мотиву.

Деякі поодинокі відзнаки рисовав пл. сен. Мірко Пилишенко “Гарпун” і ст. пл. Христя Шутер.

Мистецьке оформлення і друк проф. Зенона Елиєва (Рочестер).

Серія марок друкована в аркушах 10 x 6 1/4 інча. Кожний аркуш має 32 різних марок. Марки зображують відзнаки всіх пластових куренів УПС і УСП у дійсних красках. На сірому тлі скитських мотивів уміщені курінні відзнаки. В горішньому лівому куті пластовий герб, по середині слова “Пластова Пошта”, а в правому горішньому куті номінал “10”. Всі наддруки також сірі. Марки — відзнаки уложені за датами заснування куренів. Спершу курені УПС, тоді УСП.

Дивлячись зліва направо: 1-ий ряд: 1-ий Курінь ім. Тисовського; Ті, що греблі рвуть; Лісові Чорти; Характерники; Червона Калина; Закарпатці; 7-ий Курінь ім. А. Войнаровського; Орликівці; 2-ий ряд: Чорноморці,

ЗМІСТ

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

А чи ми переб'ємось, чи перебудем?.. — — — — — 1

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

В. Соханівський: “Призабута Софія” — — — — — 5

ПИТАННЯ ПЛАСТОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ

В. Матіяш: Приклад — найкращий виховник — — — — — 12

ТИМ, ЩО ВІДІЙШЛИ...

Шлях у вічність Юрія Пясецького — — — — — 16

Два знаменні листи з архіву Юрія Пясецького — — — — — 20

КУТОК ПЛАСТПРИЯТУ

Б. Соболта: Дещо про Пластприят — — — — — 28

Т. Горхович: Про батьківський авторитет — — — — — 31

“ПЛЕНАЙТЕ МОВУ...”

І. Манастирський: Пласт і... правопис — — — — — 38

МИ І НАШЕ ДОВКІЛЛЯ

І. Паньків: Пермісизм і що треба знати про нього — — — — — 43

ПРОБЛЕМИ У. П. СЕНЬЙОРАТУ

Б. Гарнавський: Чи правильно ми робимо? — — — — — 48

ЛИСТУВАННЯ

ДО ДЖЕРЕЛ ПЛАСТУ

Ю. Грім: “Гуцульський табір” Українського Пласту — — — — — 54

ХРОНІКА; ОГОЛОШЕННЯ, ДАТКИ НА ПРЕСФОНД; ДОПОМОЖІМ ПЛАСТОВІЙ ПРЕСІ!

Дубова Кора, Бурлаки, Перші Стежі, Чота Крилатих, Хрестоносці, Буреврехи, Брати Моуглі; 3-ій ряд: Хмельниченки, Сіроманці, Чортополохи, Верховинки, Княгині, Спартанки, Чорноморські Хвильки, Побратими; 4-ий ряд: Вовкулаки, Шестокрилі, Лісові Мавки, Степові Відьми, Обрії, Перелетні Птиці, Сторожі Рідного Вогнища і Нові Обрії.

Марки друковані офсетом на ґумованому папері. Було 5 друкарських плит.

Марки зубковані й незубковані. Перфорації — дірками, 16 на інч.

Інформації про інші матеріали з ЮМПЗ будуть подані у наступних статтях.

Марки “Курені УПС і УСП” та “50-ліття Пласту на Закарпатті” (1.50 дол. аркуш — зубкований, а 2.00 дол. аркуш незубкований) можна набути у голови ПФБ. Адреса:

GEORGE I. PAWLICZKO

217 St. Stanislaus St.

Rochester, N. Y. 14621 U.S.A.

Ст. пл. скоб Юрій Ігор Павлічко

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Ч. 3 (46)

ТОРОНТО

1975

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Видає Головна Пластова Булава

Виходить що три місяці

Липень-вересень 1975

Ч. 3 (46)

July-September 1975

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Plastovy Shliakh Magazine

2150 Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada — M6S 1M8

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Леонід Бачинський, Роксоляна Гарасимів, Ярослав Гарасимів, Тоня Горохович, Теодор Данилів, Анна Коренець, Ольга Кузьмович, Іван Манастирський, Атанас Мілянчик, Лариса Онишкевич, Любомир Онишкевич, Петро Саварин, Володимир Соханівський, Омелян Тарнавський, Атанас Фіголь і Люба Мазяр.

Мовний редактор: пл. сен. Іван Манастирський.

Мовний редактор з технічних причин не дістає всіх матеріалів до справлення і також не робить друкарської коректи.

ЗМІСТ

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора в словлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи чи дописи, які — на думку редакції — могли б бути для когось образливі.

Річна передплата від 1 травня 1974 р.: США і Канада: \$8.00, Австралія: \$5.00 австр., Австрія: 100 шіл., Аргентина: 10 нових пезів, Бразилія: 200 кр., Бельгія: 150 бел. фр., Великобританія: 2.00 фунти, Німеччина: 12.50 нім. мар., Франція: 15 фр., Швейцарія: 15 шв. фр. Ціна одного числа у США і Канаді — \$2.00.

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Quarterly Magazine,
published by PLAST — Ukrainian Youth Ass'n,

2150 Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada — M6S 1M8

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Торонто — Канада

Ч. 3 (46)

липень-вересень 1975

Редакційна стаття

А ЧИ МИ ПЕРЕБ'ЄМОСЬ, ЧИ ПЕРЕБУДЕМ?..

Коли ми спроможні порадити собі з турботами, то це вияв не тільки нашого знання, але й творчості. Творча людина через це опановування турбот будує своє життя, перетворюючи хаос у гармонійний порядок.

(Г. Стайнер)

Коли начитаємося у пресі, наслухаємося у радієвих і телевізійних передачах новинок, начуємося від очевидців про події у нашому сучасному житті, не можемо не погодитися з твердженням песимістів, що "світ божевільний", що зло перемагає і мало хто ставить йому опір. Історія вчить нас, що поневолені й малі нації проливають кров за свою державність та ідеали свободи, що мільйони їх населення страждають і гинуть безкарно і що вони не можуть уповати на поміч сильних народів, хоч ті величають себе сторожами справедливості, гуманності й оборонцями покривджених. Що можуть сьогодні вдіяти Об'єднані Нації?.. Можуть стати в обороні поневолених Советами народів, допомогти населенню Португалії, Південного В'єтнаму, африканських малих країн? А що може допомогти нашим в'язням Комісія оборони людських прав у відповідь на тисячі звернень невинно покараних, що страждають у тюрмах і концтаборах? Чи може не ранити наші серця те, що на Світовій

конференції Організації Об'єднаних Націй з нагоди Міжнародного року жінки в Мехіко, президент цієї конференції, д-р Охеда, не мав авторитету порушити на прохання українок справу ув'язнених у концтаборах ССРСР, а подібно, як і генеральний секретар ООН К. Вальдгайм, порадив їм вдатися до "тихої дипломатії", тобто особистих контактів з учасниками конференції. Реальна боротьба за мир, за права людини, за справедливість не мають права прилюдности на нарадах тієї установи, яка для тієї мети створена.

Ми могли б згадати на цьому місці Гельсінкі, напади й атаки на сенатора Павла Юзика, вилучення його особи із членства делегації канадського уряду до ССРСР, намагання Советів очорнити його як видатного українця на Заході, а з ним усіх "буржуазних", які плекають українську національну гідність і не втікають від обов'язку боротися за права для свого народу усіма можливими способами — виступами на міжнародних нарадах і з'їздах, публікаціями своїх праць тощо.

Нас турбує те, що ще в 1962 році у США 25% учителів були комуністи, що сенатська комісія США ствердила факт, як п'ятдесят червоних авторів виповнили шкільні підручники комуністичною пропагандою, але нічого в цьому напрямі не зробила. Велика кількість нашої студентської молоді, не зважаючи на пластовий вишкіл, залишає не тільки Пласт, але відходить дуже далеко від українського берега. Творча її частина шукає розв'язки своїх ідейних світоглядних питань часто надто далеко від пекучих потреб народу. Трапляються серед нашої молоді і такі, що вчать моральності від Елдріджа Клевера і від його бандитів з "Чорної пантери", які вчать, як гвалтувати дівчат та глузувати із законів держави.

Пластове життя не ізолюване від життя широкого загалу, серед якого живе наше членство. Пластові проводи, а зокрема виховники, наслідком величезного зросту труднощів у праці часто знеохочуються і залишають свої пости. УПС, хоч як завзято боровся за статутове визнання його урядом, далі, крім теоретичних стверджень, якими сеньйори мають бути, значнішої діяльності над піднесенням свого рівня не виявляє. Розходження поколінь через те ще більше посилюється, а ми, сеньйори, у боротьбі з асиміляцією проблему от хоч би української мови в Пласті, у студентському й загальногромадському житті, коли вона вмирає в устах навіть тих, що мову знають, тобто

найактивніших, громадськи найвиробленіших наших молодих друзів, зводимо до правопису "сеньйор" чи "сеніор".

Вимовним показником живучости організації, її духа є вияв солідарности, дисципліни її членів, а це доглянути можна хоч би на прикладі передплат за журнали. Нам грозить утрата привілею висилки журналів за зниженою ціною, т. зв. другою клясою, бо більшість відборців наших журналів не є передплатниками, а післяплатниками. А як виглядає зобов'язання, що кожний член УПС має бути передплатником "Пластового Шляху"?.. Не кажіть, що тут перешкодою є брак фондів. Це вияв нашої байдужости до організації, до друкованого слова, брак потреби належати до гурту тих, що хочуть відповідати за майбутнє Пласту.

Проте, ці наші розважання не мають за мету поглиблювати песимізм, сіяти знеохочення. Пам'ятаєте євангельську розповідь про те, як св. Петро з апостолами прийшли Пасхального Ранку до гробу Христа й побачили тільки полотно, що в ньому був завинений Христос. А Марія Магдалина також бачила порожній гріб, але у порожнині гробу побачила вона янголів, а згодом і самого Воскреслого. Тож є два різні способи пережити тяжкі хвилини. Св. Стефан бачив Бога тоді, коли страждав під камінням убивців.

Ті, що розкривають широко очі, щоб бачити янголів там, де інші бачать знищення, бачитимуть і у своєму житті та в довкіллі не саме знищення, смерть, погань і зло. Вони не топатимуть у хаосі своїх чорних думок, б'ючись у турботах поміж двома берегами життя, не бачучи його ясної мети. Не маючи перспектив життя, людині тяжко опанувати свої турботи. Вона не панує над своїми пристрастями, перебільшує біль від фізичних недомагань, трагічно сприймає старіння, самотність, боїться смерті, тягару відповідальности, гостро переживає кожну втрачену нагоду побільшити свої зоцадження і багато іншого. Молоді бояться школи, іспитів, обов'язків; особливо популярний тепер вид турботи — це незгоди і бунти дітей і молоді проти авторитету батьків, учителів, старших узагалі.

Такі стани природні деяким людям. Є люди, що неспроможні бути щасливими, бо вони не мають уяви про щастя, вони постійно стурбовані, полонені турботами, безперспективністю. Щастя не є для диких звірів, життя яких складається з переходів поміж апатією і пристрастями. "Щоб бути щасливим чи

хоч би наблизитись до щастя, треба себе міряти", — каже Річард Нідгем, — "міряти свою силу, не смакувати у своїх пристрастях, знати своє місце у світі й речі, що можуть придатися нам". Щастя складається з потреби звертатися до Бога, до високих ідеалів через віру в добро, бо це дає нам змогу любити й надіятися. Щастя твориться з коротких хвилин пережитої радості, з дару усмішки, поцілунка, ласкавого слова, сердечного признання, з тих безчисленних дробинок глибоких приемних почувань, що їх джерелом є наші щоденні зусилля, щоб перемагати труди, щоб робити добро.

Християнство могло опановувати душі мільйонів серед неймовірно трудних обставин завдяки тому, що за його ідеали люди готові були віддавати життя. В Україні християнство ширилося також наслідком того, що були серед наших предків такі, які прямували до святості, були готові за ідеали віддати життя. Улюбленою лектурою християн були "Життя Святих", а розповіді про них були і є досі найкращим засобом скріплення релігійності вірних.

Преса (Франкфуртер Аллгемеіне, 11. 2. 1975) принесла вістку, що угорський уряд дозволив навчання релігії у школах, але під умовою, що при навчанні не буде ніяких згадок про святих і мучеників. Зрозуміло, чому в сучасній Україні шириться релігія зокрема завдяки баптистам. Вони мають там своїх теперішніх святих і мучеників.

Пласт не вимагає мучеництва й святості. Щоб жити по-пластовому, треба боротися з "байдужістю до вогню", перебиватись через перепони, витривати у доброму й поборюючи знеохочення, наново братись за діло, бути корисним, творчим, щоб кожний вияв хаосу перетворювати в гармонійний порядок. "Жити по-пластовому", — каже Дрот, — "легше, ніж так собі по-звичайному".

Бо не оновить зрадницька кров жадну націю, як не може стати відступник лицарем. Роман Іваничук

Мука — це важлива річ, не млин; плоди філософії, а не сама філософія. Коли ми питаємо, котра година, ми не можемо знати, як збудований годинник. Річард Дж. Нідгем

Огляди і погляди

Володимир Соханівський

"ПРИЗАБУТА СОФІЯ"

Недавно, розмовляючи про студії з однією студенткою, запитав я її, що вона студіює. А вона якось збентежено, якось зніяковіло відповіла: "О, соромлюся вам сказати". Я вгадував, називаючи різні модерні професії, наполягав, щоб вона все таки відповіла мені. Врешті студентка, соромлячись, відповіла, що студіює філософію. Її трохи заспокоїло те, що я, цитуючи її деякі давніше засвоєні фрази про красу і важливість філософії, хвалив і гратулював їй за такий добрий та сміливий вибір студій у наших таких "практичних" часах. Бож справді, що таке філософія? Переклад грецького слова — люблю-мудрість не дає точного означення, бож відразу виринають питання: Що є любов? Що таке мудрість? Оце так людині видається, що вона ці тямки розуміє, бо навіть дитина має певне практичне розуміння слова "люблю", але вже абстрактна тямка "мудрість" не така проста, навіть дорослому освіченому тяжко дати сяку-таку дефініцію, бо люди часто ототожнюють поняття мудрости із знанням. Григорій Сковорода казав колись таке: "...філософія або любов до мудрости спрямовує все коло діл своїх до тієї мети, щоб дати життя духові нашому, благородство серцю, світлість думкам, яко голові всього. Коли дух людини веселий, думки спокійні, серце мирне, — то все світле, щасливе, блаженне. Оце філософія".

Тут мимоволі приходить на думку факт, що вже в коренях нашої історичної давнини, в серці Русі-України — Києві побудовано величний храм — пам'ятник, який перетривав майже тисячоліття, а саме не тільки Софію, але й Святу Софію. Чи не парадокс? Основники і творці нашої ранньої історичної давнини — держави поставили нам Св. Софію як символ і світло, яке мало просвічувати і вказувати життєві шляхи нашому народові. Це не "стіна плачу", а активістичне, стимулююче по-

няття і символ. Володарі поставили нам маяк, на який ми повинні прямувати свій зір, на нього орієнтуватися завжди, а зокрема під час невдач, розгублення, немочі, темних бур і розпачі. Храм був також місцем подяки і покори у днях величі і слави.

І справді, коли в минулому наші всенародні провідники були всецільно просякнуті тією святою мудрістю-Софією, то буття нашого народу було вільне, величне. Провидіння захотіло, щоб сьогодні в найтрагічніший період нашої історії постала нова, свіжа, сучасна посестра Київської Софії, відроджена Св. Софія в Римі, як визначний, багатомовний і живий символ української невмирущості, який немов чудо постав завдяки людині, про можливість повороту якої на волю живою ми в певний час почали тратити надію.

Про “мудрість” советської диктаторської системи Василь Симоненко сказав так:

“До безтями ненавиджу казенну, патентовану, відгодовану мудрість. Якими б цитатами бездари не підпирали свою розумову стелю, вона однак занижка для нормальної людини. Як простір немислимий без руху, так поезія немислима без думки. Що то за простір, коли на ньому не можна рухатися? Яка то поезія, коли вона не мислить? Поезія — це прекрасна мудрість”.

Та не про це мова в цій статті.

У нашому житті ми залюбки говоримо, що напр. оця людина має цікаву філософію життя, вона вірить у солідну працю, а там та людина вірить у щастя і любить ризикувати, а ще інша вірить у сенс гумору, інша вірить у чесність дій, а інша у хитрість тощо. Кожний живе своєю “філософією”, себто вірить у певні принципи, дороговкази, якими він користується у своєму житті. Іншими словами можна сказати, що кожна людина має свої погляди і переконання, певний світогляд про світ і життя, якими користується і які допомагають відповідно поводитися в житті. Вони мають певну персональну філософію. Є напр. багато людей, що називають сл. п. Дмитра Донцова мислителем і філософом тощо. А чи справді Донцов був філософом чи ідеологом, і чи, можливо, одним і другим і ще чимось? Які існують критерії, щоб певні мислі окреслити як філософію у відрізненні від ідеології? Чи книжка М. Сосновського про Донцова і його праці є також філософією чи чимось іншим? Бож коли говориться про філософію у специфічному

вужькому значенні, то можна розуміти: 1. розгляд, аналізу, перегляд і критику; 2. синтезу отих певних людських поглядів, світогляду, концептів; 3. шукання за правдою і розуміння сенсу людського життя. Коли дитина запитає: “Мамусю, звідкіля я походжу?”, а мама, підморгнувши багатозначно до тата, показує дитині книжечку про життя бджілок чи яйце і курку, бо інакше не знає, що сказати, то це означає, що дитина питає про філософію, а мама дає їй біологію. Філософія займається такими питаннями, як напр. релігійні вірування, існування чи неіснування Бога, безсмертність, позагробове життя, закони правди чи неправди, заповіді Божі, закони етики, політика, містика, народоправство, диктатура, рівність чи нерівність людей, рас, націй тощо. Наука займається частинкою знання чи знань, а філософія пробує схопити все це в одне, в одні рамки, себто вона формує світогляд.

Повище згадане ствердження, що кожна людина має свою “філософію”, не означає, що кожний є справжнім філософом. Навіть таких відомих і безсмертних філософів, як Платон і Арістотель, критикували, мовляв, вони змагались за осягнення певного типу знання, яке було зарезервоване для богів. Їхньою відповіддю було, що вони, мовляв, тільки філософи, тобто любителі мудрости, а Арістотель додав, що людський розум — це божеський елемент у людині, що будучи справедливим до себе, ми не можемо робити менше, ніж жити так, якби все знання було нашим правом. Філософія не є спеціальною справою богів, вона є людською проблемою — кожною людиною.

Наші погляди чи світогляд ми звичайно не здобуваємо через роздумування. Вони приходять по черзі авторитет батьків, учителів, виховників, духовників чи через вплив інших людей, героїв, окремих людей чи груп, яких ми любимо, шануємо, поважаємо. Наприклад, який великий вплив мав Шевченко колись і тепер, а сьогодні — Василь Симоненко, Валентин Мороз і багато інших.

Інше джерело впливів на світогляд, на творення опінії — це література, театр, розмови і дискусії, от хоч би дискусія між генераціями про їхні традиції. Отже завданням філософії є дослідити основи наших поглядів, переконань, чи вони правильні, чи ні, правдиві вони чи ні? Філософія вчить думати та шукати правди, в її основі потреба досліджувати. Сократ про

це висловився: "Непросліджене життя не варте того, щоб його жила людина". Одному філософія допомагає ясно мислити, іншому дає душевне задоволення, бо дає можливість дивитися на життя і світ з перспективи, кинути орлиним зором обсерватора в майбутнє і споглядати спокійно, заглиблюючись у тямки вічності, містичності, божеськості тощо.

Мета філософії

Пригляньмось тепер ближче отим головнішим функціям філософії, а саме аналізі й критиці поглядів, стверджень і світогляду, як напр. призадумаймось над звичайним ствердженням, що "папір білий". Чи означає це, що 1. папір виглядає мені білим тепер, бо 2. мені так сказали, що він білий? Чи 3. з практики минулого ми знаємо, що папір має диспозицію виглядати білим, коли на нього падає біле світло? Чи 4. молекули пігменту мають тенденцію висилати електромагнетичні хвилі до мого ока, нервова система якого схильна це оцінювати як біле? Чи 5. папір білий в абсолютному розумінні і в кожних обставинах, навіть коли на нього падатиме світло біле, синє чи зелене, незалежно від того, чи я це бачу, чи ні, і навіть у цілковитій темноті? Виглядає, що навіть таке просте і самозрозуміле ствердження справді не є простим, воно надто скомпліковане, бо дійсно — чи папір білий, коли на нього падає червоне світло? Чи ті, що мені говорили про білий колір паперу, справді говорили правду і що це таке правда? Чи справді, маючи практику минулого, можна робити реальні ствердження про майбутнє? Як це доказати? Чи ствердження "цей папір білий" має дуже мале відношення до дійсного чи реального світу, чи не є це справа привички, ілюзії? Отже, філософія, з одного боку, займається виясненням і значеннями, а з другого боку, її метою є методи і критерії віднайдення і ствердження правди і її умотивування, підтвердження.

Черговою філософською аналізою може бути напр. аналіз проблеми етики, релігії і навіть науки. Коли ми говоримо "люби свого сусіда" або "обіцянки треба дотримувати", то наперед мусимо знати, чи ті етичні ствердження правдиві, чи ні, що вони означають і як їх розуміти, на яких основах вони оцінені чи сприйняті. Це ж не легко доказати, наприклад, що це значить "мусить" у ствердженні "обіцянка мусить бути дотримана", і "чому?" вона мусить бути дотримана. Чи остаточно

мірилом морально-етичних правил є Божі закони? Що робить їх правдивими і правильними? Чи вистачають для цього тільки власні суб'єктивні почуття і критерії, щоб установити правильність, і що взагалі правильність? Чому мої опінії мають бути важливіші від мого сусіда? Чи це речі вселюдські, універсальні, чи тільки традиційні і властиві тільки певній культурі, нації, релігії, добі? Чи людське сумління вистачає, щоб робити певні висновки? Чи взагалі існує сумління? Яка принаймні відносна вартість людського розуму, емоцій в етичних правилах? А при тому: що це таке розум, розумування, емоції? Чи етичні правила так само правдиві, як і наукові? Чи ствердження, що кожна людина родиться "вільною і рівною", відноситься до всіх людей у світі, чи лишень до американців? Філософія, отже, аналізує і критикує та пробує вияснити і знайти значення таких етичних термінів, як "добро", "повинність", "обов'язок", "закон", "правильність", "справедливість", "відповідальність", "ідеал" тощо. Валентин Мороз додав ще одне філософське поняття, таке важливе і можливо ще не усвідомлене доглибно всією українською спільнотою — мова про одержимість. Шевченко звертає нашу увагу на цю тямку своїми риторичними питаннями:

Нащо нас мати привела?

Чи для добра, чи то для зла?

Нащо живем, чого бажаєм

І, не дізнавшись — умираєм

І покидаємо діла!

Філософія шукає також за найвищим принципом моральних вартостей, за його компонентами такими, як цікавість, приємність, užиток, корисність, задоволення, інтуїція, розсудок, універсальність, спасення тощо. Філософська аналіза не обминає і релігії. Вона не тільки питає, що є релігія і релігійні практики, але що означає поняття "Бог", "Бог існує", що є суттю і природою віри і догм? Що це людська душа? Безсмертність? На яких підставах можна чи треба вважати Біблію атворитетною? Хоче ця книга збагнути тугу людини за добром, її спроможність творити непроминаючі вартості.

Як хочеться жити

І любити Твою правду,

І весь світ обняти.

Як дивиться на ці речі наука? Остаточно філософська аналіза бере у свій засяг навіть науку, висловлює концепти і методи науки. Напр., Ісаак Ньютон ұживав концепту "атракція

у віддалі” у зв’язку з теорією універсальної гравітації. Про гравітацію (притягання) мовиться як про “силу”. А філософія питається, що таке сила? Ньютон називає силою продукт маси і прискіпшення (акцелерації). Маса має коннотацію “ваги” — тягару: наприклад, Петро важить більше, ніж Марія; або ГПБ зняла тягар відповідальности референта видань за адміністрацію видавництва.

У психології філософія може запитати: Що таке свідомість? Як її зміряти? Чи вистачають тільки фізично-хемічні зміни нервової системи? Що ж це таке наукова метода? Що взагалі суть науки і осягнення знання? Остаточнo філософічна аналіза може також займатися мовою, політичними теоріями, історією, правом, мистецтвом, логікою тощо.

Синтеза

Другою важливою функцією філософії є синтеза. Наприклад, людину цікавить, чи дух і тіло людини є виявом однієї субстанції, чи є вони ключем до розуміння основної дуальности (подвійности) екзистенції? Наш філософ Сковорода так про це висловився:

“Головна мета життя людського, голова діл людських є дух людини, думки, серце. Кожен має свою мету в житті, але не кожен головну мету, себто не кожен піклується про голову життя. Один піклується про голову життя, інший про око, ще інший про волосся, про ноги та інші члени тіла; інший одягом піклується та іншими подібними бездушними речами”. (Дивись Любов Волинець: Філософія Григорія Савича Сковороди, Пл. Шлях ч. 2 (33) 1972).

Або: Чи кружляючі електрони і еволюція людини є виявом (маніфестацією) єдиної сили? Бергсон аргументував, що “життєдайна сила” відповідальна за все, що існує. Шопенгауер називав це “волею”. Спіноза був думки, що всі речі й аспекти існування є модифікацією Бога. Єпископ Г. Берклі, обстоюючи ідеалістичну традицію, стверджував, що єдина реальність, яка має певний сенс, це дух. Гобс був іншої думки, а саме, що “субстанцією світу” є виключно матерія. Ця частина філософії називається метафізикою (про реальність) і правдоподібно по-стала з людської потреби мати всеохоплюючу візію існування, екзистенції чи, як висловився Ніцше — потреби “перемогти всесвіт і прийняти півбожеську позу”. Такі типові питання ме-

тафізики є: природа й існування Бога, всесвіту, уява чи ідеї про дух (душу) і тіло, свободна воля, детермінація, творчість, вічність, безконечність, безсмертя тощо. Іншими словами — філософія як синтеза пробує розвинути загальні і суттєві теорії про всесвіт. І врешті філософія, як розшук за спроможністю збагнути глузд життя, питає: Що є метою людського життя? Що маю робити, щоб жити гідно? Чи має це бути приємність тепер, зараз, уже, чи щойно в майбутньому? Приємність на короткий час чи на довго? Приємність для себе чи інших? Які ж мене, мій Боже милий, діла осудять на землі? — питає Шевченко. Чи може, людина повинна шукати і сповнити якийсь свій ідеал? А що це ідеал? Чи може, людським ідеалом і призначенням є Бог? Служба Йому? Змаг, щоб здобути знання? Маєток? Чи може, таким “суммум бонум” є служіння ближнім, а тим самим і Богові? Ми знаємо, що багато людей змагають до сили, впливів, престижу, слави, статусу, багатства. Для декого ідеалом є медитація, контемпляція, тишина, спокій і радість душі, для інших змаг до свободи, а деякі одиниці змагають до влади, ще інші тужать за красою, мистецтвом. Для одного з відламів екзистенціалістів життя не має значення, воно є абсурдом. А Шевченко ось так змальовує філософію незбагненности життя:

“Все йде, все минає, — і краю немає...

Куди ж воно ділось, відкіля взялось?

І дурень, і мудрий нічого не знає:

Живе... умирає... одно зацвіло,

А друге зів’яло, навіки зів’яло,

А листя пожовкле вітри рознесли,

А сонечко встане, як перше вставало,

І зорі червоні, як перше пилили,

Попливуть і потім”.

Бо що таке життя? Смерть? Що є людським призначенням? Що значить “пізнай себе”. Що є дружба? Любов? Оце деякі з питань, якими займається філософія спільно з мистецтвом, літературою, соціологією, психологією, а передусім релігією. Такими питаннями займається також українська філософія.

...У Києві і Римі сумують призабуті величні українські Софії-Мудрості. Вони ждуть на “філо”-любов. А що це любов?..

Питання пластової ідеології

Василь Матіяш

ПРИКЛАД — НАЙКРАЩИЙ ВИХОВНИК (Закінчення)

Від відповідної програми сведин, тобто від доброї їх підготовки залежить успіх виховного процесу. Тому дружба з книжкою виховників, українська освіта, орієнтація у виховній літературі та в літературі взагалі виховникові необхідна. “З порожнього не наллеш” — каже народня мудрість. І. Франко про вартість книги написав таку глибоку сентенцію: “Книги — морська глибина”, з них читач черпає “дивні перли”.

Наймаркантніше непластова поведінка виявляється у моментах, коли члени Пласту нехтують 12-у точку пластового закону. Для багатьох т. зв. пластунів (-ок) вона зовсім не існує, інші знову так її “обертають” на всі боки, що часами можна дивуватися, чи вони часом не є завзятими ворогами Пласту, що хочуть його знищити. “Пластун дбає про своє здоров’я — звучить ця точка. Сьогодні наука ясно й категорично ствердила, що алкоголь і наркотики шкодять людському здоров’ю. Здавалося б, що пластун, який нормально думає, повинен би це зрозуміти. На жаль, воно не так. Поведінка багатьох сеньйорів і старшого пластунства така лицемірна, що соромно про це писати. Не дивуймося, отже, чому багато юнацтва із своїми юними поглядами на світ і людей розчаровується і покидають Пласт. Інші ж уважають перехід з УПЮ до УСП як ліцензію на алкоголь і наркотики. Як далеко може дійти оце лицемірство, наведемо приклади:

а) В одному таборі комендант підтабору юнаків посилав старших юнаків до “бари”, щоб принесли пива. Коли ж ці юнаки при іншій нагоді самі напилися, він викинув їх із табору.
б) Зв’язковий одного юнацького куреня запрошує на своє вінчання увесь свій курінь УСП. Весільні столи заставлені алкогольними напінками, старші при проведенні церемоній напи-

ваються досхочу, а коли кількох юнаків пішло за “добрим прикладом”, їх викинули з Пласту. І таких прикладів можна навести багато більше. Ми навели їх тільки два. В обох випадках ролю відігравали пластові виховники.

Наше прислів’я каже, що приклад — найкращий виховник. Ми не можемо вимагати від наших виховників чогонебудь, чого ми самі не виконуємо. Яка велика відповідальність лежить на виховниках, можемо усвідомити собі, коли пригадаємо слова Найбільшого Учителя-Виховника:

“Якщо хто згіршить невинну душу дитини, тому було б краще прив’язати собі камінь до шиї і потонути в морі”.

Отже, приклад дорослих — це переважлива справа у вихованні. Які поважні й далекойдучі наслідки у житті дітей має добрий і злий приклад у поведінці батьків! Не диво, що діти деяких пластових батьків — це проблема для виховників. Такі діти звичайно не залишають Пласту, бож їх батьки мають свої пластові амбіції. У майбутньому, ставши у Пласті старшими пластунами чи й сеньйорами, вони приносять тільки сором своїй організації. А вина в цьому не тільки їхня!..

Нарікаємо на наше довкілля, на теперішню молодь. Але багато нашої дітвори зберегли своє чисте серце; молодь ідейна, вона шукає за зразками до наслідування, вона хоче нашого прикладу. А що ми їй даємо?..

Загально відома серед нас недуга сидження при телевізорі. Нашим дітям ми часто забороняємо щось оглядати, слухати чи читати, але одночасно самі висиджуємо навіть і тоді, коли дитина не може виконувати своїх завдань до школи чи вправляти на фортепіані, бо “тато мусить бачити свою улюблену програму”.

Від батьків у великій мірі залежить також і те, щоб пластові весілля були безалькогольні. За 25 років життя в Австралії мені не довелося довідатися про таке весілля в українців, але я мав змогу бути на безалькогольному австралійському весіллі. Так! І була гарна, весела атмосфера!

Тож не нарікаймо на довкілля. А де ж ми? Чому нам не творити свого власного довкілля, зокрема нам, пластунам-сеньйорам, батькам дітей? Чому не передаємо тих вартостей і того стилю життя культурних людей, які запевнюють справді цікаве, гарне життя? Ми не можемо вимагати від нашої молоді, щоб вона зберігала наші традиції, любила Україну, коли

ми нічого в тому напрямі не робимо, коли самі пливемо за хвилями чужого нам стилю життя. Як ми можемо вимагати від молоді вірності Богові й Україні, коли ми не навчили її молитися по-українському, не показали їй краси нашої церковної традиції.

Якщо ми хочемо затримати нашу молодь при Пласті, якщо хочемо, щоб Пласт не нидів, а зростав, ми, сеньйорат, повинні ще позбирати свої сили, узгіднити погляди й по змозі наших найкращих сил, а не по думці "на тобі, небоже, що мені не гоже", викресати з себе якнайбільше енергії для праці в Пласті, для нашої дітвори і молоді. Якщо ми досі чуємо себе одним коліщатком у пластовому колі, то в нас ще зберігається десь у куточку душі зрозуміння і готовість визнавати рущійною силою нашого життя вислів Франка з поеми "Іван Вишенський":

І яке ж ти маєш право,
Черепино недобита,
Про своє спасіння дбати
Там, де гине мільйон?

Допомагатиме нам у житті кожночасне пригадування собі і цих слів великого Франка:

Не висоно мудруй,
Але твердо держись,
А хто правду лама,
З тим ти сміло борись.

Тоді й зрозуміло нам стане, що приклад справді найкращий учитель і виховник.

Кожна здорова людина, яка погуває себе Божим твором у незбагненному всесвіті з невідомими нікому її вродженими спроможностями, хоже пізнати цей всесвіт, яким він є і яким повинен би бути і що сама людина для нього може й повинна зробити. Допомогти людині відповісти на ці питання — це найголовніша і єдина мета виховання, глузд освіти. Ловс.

Ми живемо у вгінках, не в роках; у думках, а не у віддиху; у відгуванні, а не в зислах на цифербляті; ми повинні міряти час пульсом серця. Найживуціші ті, що найбільше думають, вони найшляхетніше відгувають, найкраще поведяться, діють. Рігард Дж. Нідгем

ТИМ, ЩО ВІДІЙШЛИ...

З невимовним жалем подаємо до відома всім Пластунам і Пластуннам та загалові Українського Громадянства, що 30 травня 1975 року в Торонті, Канада, відійшов на вічний спочинок наш довголітній член і співробітник, колишній головний референт пластових видань, редактор 2-го видання "Життя в Пласті", журналу пластової думки "Пластовий Шлях" і основник журналу пластового юнацтва "Юнан"

сл. п. пл. сен.

інж. ЮРІЙ (ГЕОРГІЙ) ПЯСЕЦЬКИЙ,

член Куреня УПС "Лісові Чорти", відзначений тричі найвищим пластовим відзначенням св. Юрія в золоті.

Заклинаємо Пластунство і Друзів скласти замість квітів на могилу датни на Запасний видавничий фонд журналу "Юнан", яким Понійний особливо дорожив.

**ГОЛОВНА ПЛАСТОВА РАДА
ГОЛОВНА ПЛАСТОВА БУЛАВА**

ШЛЯХ У ВІЧНІСТЬ ЮРІЯ ПЯСЕЦЬКОГО

Похоронні обряди почалися панахидами в суботу й неділю 31 травня і 1 червня (що їх відслужили о. Михайло Харина, о. Юліян Микитин і о. декан Іван Сиротинський) у похоронному заведенні “Кардинал”, а 2 червня домовину Покійного перенесено до церкви св. О. Николая, де відбулося заупокійне Богослуження, що його відслужили священослужителі цієї церкви під проводом о. декана і пароха Івана Сиротинського.

Хоч це був день праці, церкву виповнили прибулі з далеких міст Нью-Йорку, Сіракуз, Вінніпегу, члени родини й громадянство Торонта й околиці.

Глибоковдумливе й сердечне слово о. І. Сиротинського про життя і працю сл. п. Юрія Пясецького, про його батьків, дідів і відомий та заслужений для українського суспільства і Церкви священничий рід Пясецьких розкрило перед слухачами багато таїн родинної традиції цього роду. Традицію роду дбайливо плекав і Покійний у своєму житті. Це та культура родинного співжиття, яка його відзначала і якої не занедбала також і родина Покійного супроти нього під час тяжких останніх років його життя.

В імені Начального Пластуну, Головної Пластової Ради, Головної Пл. Булави і всіх Крайових Пластових Проводів, від усього пластуництва всіх уладів у вільному світі прощав Покійника голова ГПБулави, пл. сен. Роман Рогожа; від Великого Племена 3-го Куреня УПС і УСП “Лісові Чорти”, що розкинені по цілому світі і що залишилися в Рідному Краю, зворушливими словами прощав пл. сен. Омелян Тарнавський, а від Товариства Українських Інженерів і товаришів студій близький приятель — інж. Степан Пиндус.

Після прощальних слів спонтанно злинула пісня “Видиш, брате мій”... Домовину покрили квіти й грудки землі. У домовину родина поклала віночок з барвінку, а близький друг Омелян Тарнавський посипав на домовину порошини землі з Шевченкової могили. Цим вони бажали, щоб Покійного супроводили на вічний спочинок не тільки їхні молитви, але дорогі і близькі серцю Покійного символи єднання з Україною.

Відновлення “Пл. Шляху” в діаспорі (січень 1966 р.) завдячуємо перш за все бл. п. Юрієві Пясецькому. Це його запал, зрозуміння потреби і готовість взяти на себе великий обов’язок

довели до появи нашого журналу, до — за його словами — “поважного, плянового, без поспіху веденого розгляду актуальних проблем”, щоб закінчити цей розгляд Пластовим Конгресом Другим з його рекомендаціями.

Хоч наслідком недуги редактора “Пл. Шлях” ще в листопаді 1966 року залишився без головного редактора, проте журнал появлявся з малими перервами правильно, бо була налагоджена праця редколегії, була й матеріальна база. Ще дух і запал до праці творця журналу живив пластовий загаль.

Вглиблюючись у статті Покійного, тепер з перспективи часу з усією виразністю бачимо, якої міри апостола пластового руху мали ми в особі Юрія Пясецького і яку втрату має Пласт із його відходом у вічність.

Починаючи видавати “Пл. Шлях” у 1966 р., Покійний з’ясував потребу органу пластової думки як вимогу нашого “бути чи не бути”, бож корабель пластового життя завжди серед супротивних вітрів. Тому треба йому керми, якою він вважав орган пластової думки.

У своїх статтях Покійний дав нам багато вказівок і порад, що впливали з глибокої аналізи пластового і загальноукраїнського життя. Матеріали свої містив Ю. Пясецький не тільки у “Пл. Шляху”, але й у “Юнаку”, у внутрішніх виданнях КПС Канади, а свої пісні у співанках, у курінних та інших виданнях.

Зібрання всіх цих матеріалів, їх упорядкування і видання окремим збірником — це буде найкраща форма пошани до Покійного і збереження пам’яті про нього серед живучих поколінь.

З його біографії і творчості постає перед нашими очима многогранна і особлива, духово багата особовість, яка слугуватиме як зразок для наслідування. Покійний знав, для чого він жив і чого хотів, коли писав: “Моя приналежність до Пласту дає мені вдовolenня і свідомість корисності, а навіть, без “фрази” стверджуючи, творить мету мого життя, без якої я вважав би його марним животінням”...

“Людина повна найкращих прикмет духа і характеру, — говорив у своєму слові над домовиною пл. сен. Роман Рогожа, голова ГПБ — відданий муж і батько, видатний громадянин і професіоналіст, а понад усе від зарання своєї молодости зразко-

вий пластун. Кожна ділянка пластової дії позначена його іменем, вкладом його праці”.

**

У своєму прощальному слові на цвинтарі пл. сен. Омелян Тарнавський, називаючи праці з духового дорібку Pokійного, назвав цілий ряд популярних пластових пісень, що їх кожночасно співають пластуни; складаючи пластову присягу чи вдивляючись у полум'я ватри, чи переживаючи урочистість посвячення прапора, чи мандруючи серед природи. В особі бл. п. Юрія Пясецького Пласт утратив передового ідейного надхненника, провідного спів-ідеолога нашої пластової організації, якому, як його редакторів найбільшою мірою завдячуємо появу 2-го доповненого й достосованого до потреб діаспори видання “Життя в Пласті”. “Про Твоє визначне місце у Пласті, — говорив О. Тарнавський, — як ідеолога і редактора, творця пластової пісні, про Твою віддану працю і Твої великі заслуги для Пласту свідчить найкраще те, що Ти чи не єдиний у Пласті одержав аж тричі найвище пластове відзначення — орден св. Юрія в золоті.

“У своєму житті Ти був батьком правдиво української родини під оглядом зразкового життєвого стилю, плекання наших національно-релігійних традицій, нашої багатой національної культури й нашої рідної мови. Як скромним і лагідним Ти був завжди у своєму житті, так безкромпромісовим Ти був супроти себе самого, супроти членів своєї родини, супроти свого пластового довілля і нашого громадського загалу в дотримуванні і застосуванні в житті основних наших релігійно-національних традицій, загальнолюдських і зокрема пластових принципів. Через те Ти втішався завжди і в нашому курені “Лісових Чортів”, і в нашому Пласті, і в нашій українській громаді великою симпатією і дружбою, загальною пошаною і безсумнівним авторитетом”.

**

Саме тоді, коли родина й найближчі друзі молилися за спокій душі Pokійного у сороковий день його смерті в різних місцях широкого світу, пластова молодь у таборах при ватрах співала “Сірили у сумерках півночі шатра...” — улюблену пісню пластуництва, композитором якої є Юрій Пясецький. Під впливом оповістки про поминальні Богослуження у пресі пл. сен.

Ольга Кузьмович, що близько співпрацювала з Pokійним при 2-му виданні “Життя в Пласті”, при редагуванні “Юнака” і взагалі при праці в пластових проводах, передала свої спомини про Pokійного, що виявляють глибоке розуміння його виїняткової індивідуальности. Вона підкреслювала інженерську докладність і послідовність, особливий такт і вирозуміння Pokійного, завдяки яким легко було співпрацювати при найскладніших проблемах і реалізувати пляни діяльности, розв'язувати проблеми і налашдувати конфлікти. “У кожному пластовому ділі, — писала О. Кузьмович у посмертній згадці, — дружність і тонкість почувань витворювали потрібну сприятливу атмосферу для нас усіх, зв'язаних пластовою ідеєю”. Вона згадує з тугою ті часи, коли діставала від Pokійного “прегарні гутірки про українські квіти, про весняну природу, про нашу пісню, про почування молодих душ. Кожна переплітана віршами, цитатами, повна ніжности й відчуття. Усі ці писання, розмови, зустрічі стоять і не зникають із пам'яті...” І тоді свідомість відходу з наших рядів Pokійного насуває їй настирливе питання: “Чи ми мали право так призабути цю виїняткову людину і виїняткового пластуна? А перш усього, чи молоді покоління українських пластунів знатимуть, хто це був пластун сеньйор Юрій Пясецький, і чи буде він записаний поруч інших найкращих в історії Українського Пласту?” Питання це виникає перед кожним з нас, що ближче знали Pokійного і його вклад у дорібок Пласту. “Його життя погасло поволі, як багаття пластової ватри” — гасло майже 9 років у довготривалій недужі... а ми зовсім не старалися облегшити йому й родині нести той тягар. Дев'ять років життя, коли став 100% інвалідом, трудно назвати життям. Проте, і в цьому періоді в його житті було багато високого, коли мова про взаємини внутрі родини Pokійного. Виїтонченість влачі Pokійного не змаліла і під час його немочі. Пластовий закон проникав у всі сфери його життя навіть тоді, коли був немічний. Тому й пам'ять про нього зберігатимуть з особливою любов'ю найближча родина, друзі й усі, що його знали. Бо “зерна любови” Pokійного до найближчих, до Пласту, до його ідеалів Бога і Батьківщини вовік невмирущі, “бо все минає, але любов після всього зостається”. (Григорій Сковорода)

Пластове Видавництво

ДВА ЗНАМЕННІ ЛИСТИ З АРХІВУ ЮРІЯ ПЯСЕЦЬКОГО

Від Реданції. У архіві сл. п. Юрія Пясецького зберігаються два цінні й вартісні листи, які тут містимо. Один лист від д-ра Олександра Тисовського, в якому Дрот відповідаючи Понійному на питання труднощів у виховній праці, подає багато інтерпретацій основ пластування. Другий лист — це реакція Юрія Пясецького на відправу Богослуження в одній із українських церков Торонта англійською мовою. Обидва листи багато говорять про Юрія Пясецького, про те, як він “робив із життя Пласт”.

Відень, 5. XI. 1964

Дорогий Друже Юрку!

...Але повертаюся до теми, тобто до Вашого листа. Бачите, багато наших громадян (це не до Вас) бере собі Пласт легко, наче справжню гру, мовляв, Пласт-Пластом, а життя — це інша, поважна справа. Пласт — це виховання молоді, а скінчиться юнацький вік, так треба починати поважно думати про життя. Це велике непорозуміння. Треба молодь (значить, передусім себе) навчити з життя робити Пласт, з усім, що в ньому є, з усією його ідейною програмою. Старші тому здебільша погані пластуни, бо вони забайдужі, заліниві поконувати труднощі справжнього Пласту, пластового життя. Не беручи життя по-пластовому, вони не розуміють, не переконуються, що жити по-пластовому легше, ніж так собі по-звичайному. Зовсім не поменшуючи Ваших для Пласту справді великих і цінних заслуг, не погнівайтесь так зразу, що візьму тут за приклад Вас, Дорогий і Любий Юрію де Балам. Уже на попередній Ваш лист я збирався потягнути Вас до відповідальності за пластовий песимізм. А з останнього довідуюся, що Ви з того песимізму аж хворі, але дякувати Богу вже реконвалесцент, за лікарською, не пластовою порадою. Адже Пласт каже, щоб чимнебудь поганим, труднощами, невдачами тощо не перейматися, в небезпеці свистати. Чому, якщо Ви певні, що робите добро, а інші, молодші, малосвідомі ще добра не розуміють, і Вам не вдається заспокоїти свою нетерпеливість (бо ці невдачі не зовсім дійсні), чому Ви не свищете, лиш “переймаєтеся” не по пластовому звичаю, а лиш так власне, як “іритуються” такі, які навіть не чували нічого про Пласт? Чому? Мати так “з місця” виразні успіхи у вихованні старшого юнацтва і старшого пластуництва і т. д. і т. д., як саме пишете в листі, це дуже великі Ваші пре-

тенсії. Чи то всі інженери так швидко виучують потрібні їм умілості, без труднощів і невдач, як Ви вимагаєте, щоб підростки й нехай і доростаючі початкуючі дорослі або пізно вперчені пластуни зразу опанували мистецтво життя одинцем і в громаді, сталися справжніми пластунками? Адже є в пластовому діловодстві статистики і якийсь контроль пластової постави (контроль виконують такі, що ще самі не грішать правдивою пластовою поставою, бо вона дуже трудна) над такими, що ще загалом не дуже то знають, що в дійсності є Пласт у своїй суті. Висліди тих статистик не виправдують Вашого песимізму, ні ними не потребуєте перейматися, ні через них “емоційно” на серце хворіти.

“Пластовий Шлях” придався б дуже власне для тих старших і провідників у Пласті, що зберігали рівновагу духа й не зневірювалися у вартостях Пласту, пластового світогляду й пластового стилю життя, того, що життям називаємо. Не можна дивуватися таким, що “не знають, чого самі хочать”, і думають, що інші, багато старші і досвідченіші від них, теж самі не знають, чого хочать. Маєте, Любий Друже Юрку, повну рацію пояснювати їм, що у всіх ділянках людської думки є знавці свого діла, є теж й анальфабети, а між тими останніми є багато таких, що, не студіюючи багато, без великого труду самим пустомельством пробують імпонувати безкритичним незнайкам, доки ці не переконаються про їхнє комедіянство і про шкідливість обріхування людей. Очевидно, що пізнатися на таких баламутах нефаховій людині не раз важко. А баламутити людей найлегше в ідеологічних справах, і такі балакуни небезпечні, бо вони діють на великі маси звичайно неінтелігентних людей, що їх вони ведуть в ідейну, а то й матеріальну прірву. Їм теж завжди йдеться не про їхні баламутні “лозунги”, лиш про прибутки, на яких без праці й труду вигідно живуть коштом обдурюваних, доки не урветься терпець. Приклади на це знані нам аж задобре. Ці баламути знають докладно, чого вони хочать.

Вони хочать якнайбільше на пропаганді баламутних гасел заробити.

Невже ж той Ваш дискутант, зневірившись на якомусь баламутстві, думає, що Пласт “сам не знає, чого хоче”? Хто це ті “ми”, що не знаємо, чого “ми” хочемо? Може, він не має на думці Пласту, бо не маю, на жаль, під рукою оригіналу його статті, але чому ж він у пластовому журналі дискутує

про поняття України “як міту” за його словами, і про патріотизм, і про інші речі, які притаманні Пластові, зрозумілі без зайвих філософічних дефініцій, в яких загублюється важливий нам чуттєвий підхід, очевидно у зв'язку із змістом і метою Пласту. Починаючи науково-філософічні студії дефініціями понять, що їх уживають з метою побудувати Пласт на чуттєвому ставленні до життєвих справ, мусимо рахуватися з небезпекою затратити нашу мету. Це наче вмішування астрономічних дослідів до пісні: “Ой місяцю-місяченьку, не світи нікому” і т. д., або хірургічне шукання любови у серці. Астрономія потрібна, і хірургія потрібна, і поезія потрібна, і любов потрібна, але не потрібно нам у Пласті наукової дефініції любови батьківщини ні тямки Україна з усіма науковими аспектами. Метою Пласту є навчити пластунів, де їх батьківщина, де жив і живе їхній народ і де тому народові треба відзискати його повне право самому по своїй волі правитися. Поза батьківщиною Україна є в душі і поставі кожного пластуна. У кого з українців у душі й поставі нема України, той не є пластуном і ним не може бути. Ми хочемо Пластом, пластовим вихованням впоїти в душу й виявити в поставі пластуна Україну, де б він не був. До цього змагають усі пластові засоби й організація Пласту, як цілість, що символізує український народ і пособляє змаганням до відзискання батьківщини вільної, суверенної. Пластун є зразком свідомого своїх обов'язків українського громадянина, що використовує всі можливості, щоб спричинитися до покращання буття свого народу. Він не вичікує на устійнення дефініції “характеру” українського громадянина в пору, коли його народ бореться за існування й розпочає через національне відступство своєї безідейної молоді, яка на виправдання своєї дезерції від народу буцімто шукає наукової дефініції “України на еміграції”.

У тій дискусії над дефініцією характеру українського емігранта затрачується Україна, а залишається емігрант без характеру і без розуму, який знає, що він хоче лише наживи — не важливе, якої національності, і не цікаво, з чією шкодою. Пластові, після 50-річчя існування й розвитку, зовсім не по дорозі з такими молодшими чи старшими громадянами. Пластовий світогляд, в основі якого є незрушно Пластовий Закон, іде простим шляхом, не заточується, як це в інших буває, направо, чи наліво, а в його цілях нема невирішених проблем

ні нездефінійованих понять. Пластовий світогляд не потребує пристосовуватися до різних умовин ані до віку своїх членів. Пластуном у повному значенні того поняття можна і треба бути від 12-го року по кінець старечого віку, аж до смерті, якщо зберігається зв'язок із Пластом як українською організацією і якщо признається відповідальність перед нею, т. з. перед Пластовим Законом.

Я прослідив Вашу, Любий Друже, статтю докладно за евентуальними докорами Пластові, чи й оскільки в ньому самому є які основні хиби чи помилки. Але ж бачу, що ціла дискусія ведеться не про хиби чи недомоги Пласту, лиш про прогріхи членів Пласту щодо його провадження або інтепретації Пласту; тобто звички, що їх уводили різні особи в нутро Пласту з пересічного позапластового життя, власне викликають критику й спротиви (зрештою, справедливі). Ані пустомельство, ні мітологічні уявлення про Україну, ані псевдопатріотизм, ані абсурдний націоналізм, ні безідейність, ані нереальний ідеалізм (чи пак нездійснений реалізм), ні безрадність і безнадійність еміграції, ні безплановість “чого ми хочемо”, ні зневіра в наше майбутнє, ні безпрограмовість пластового сеньйорства, ні здогадне безділля сеньйорських куренів, ні те все інше, чого я, може, не згадав, може, не входить у суть Пласту, ані не є наслідком діяння Пласту. Усе воно є наслідком нерозуміння Пласту і недотримання вимог Пласту, передусім Пластового Закону і його реалізації.

Так уповні Ваша, Друже Юрку, рація в опрокидуванні всіх тих замітів і в ясному протиставленні їм правдивої інтепретації пластового світогляду. І як у Вас воно зайняло багато місця, так друге стільки міг би я написати, як по-пластовому можна тим усім замітам зарадити, щоб не було такого питання, “чи знаємо, чого ми хочемо”. Але це по правді зайве, бо того непластового в житті і між людьми, непластунами, є так багато, що часу і паперу забракло б. Краще не дискутувати, а робити те, що корисне, по-пластовому, без проблематики.

Не погнівайтесь за цю довжезну відповідь на Ваш цінний лист.

Скоб! і привітання для Шановної Родини

Ваш Дрот
Торонто, 19. XII. 1955.

Всечесніший Отче Канцлере!

Знаменна подія в житті українців у Торонті, коли в нашій церкві вперше пролунало Боже слово чужою мовою і порушило мою духову рівновагу до тієї міри, що я не можу опертися внутрішній потребі висловити Вам мої погляди на справу і прошу Вас “сіне іра ет студіо” прочитати цього листа й призадуматися над далекосяглими наслідками такої події і такої зміни. При цьому мушу зазначити, що роблю це з власної ініціативи й у власному імені, не уповноважений ніким, за винятком власного сумління, в обороні тих ідей, за які змагалися мій батько і діди-прадіди, які упродовж останніх треста років несли жертвовно прапор і хрест грекокатолицької церкви **як священики** на рідній землі.

Бо там теж, на наших рідних землях, упродовж цих століть ішла “асиміляція”. І там теж були люди, головно з вищих суспільних шарів, що ради вигоди, особистої кар’єри, ради ласки “власть імущих”, ради матеріальних користей тощо покидали рідну матірню мову, свою стародавню культуру і приставали до чужих. І там теж занедбували вони виховання своїх дітей. Не передавали їм культурних надбань предків або й свідомо виховували їх у чужому оточенні. І там теж ці діти “не розуміли” мови їхніх предків, цурались її, міняли свої прізвища, щоб сховати своє походження, і домагались проповідей зрозумілою їм мовою. Але світлі провідники нашої церкви, а за ними і вірне духовенство не піддавалися цій покусі. Вони бо були свідомі, що як подадуться на церковному відтинку чи підуть на компроміс для задоволення цих домагань, то не лише поставлять хрест на змаганнях народу, але й самі підітнуть основи, на яких спирається грекокатолицька церква. Бож так чи інакше люди, які відцурались свого народу, не заважаються залишити і свою церкву, яка і там назовні при зміні мови утратить свою окремішність, свої особливості, а з тим зникнуть різниці обрядів. І ця безкомпромісова постава священства на Західніх Землях України, хоч і переслідуваного та понижуваного, у великій мірі врятувала честь українського народу і здобула пошану навіть у ворогів.

Звичайна відповідь на цього роду міркування така: **“України тут у Канаді не збудуємо”**. Безумовно це правда. Української держави на канадській землі не може бути. Але ж, як нам відомо, у Канаді живе ряд етнічних груп, а серед них укра-

їнська займає чисельністю третє місце. Ця ж етнічна група є складовою частиною українського народу, розкиненого по всьому світі. Аджеж у цей для нації трагічний час ці етнічні групи мають перед історією обов’язки щодо своєї спільноти на рідних землях. А їх одна генерація виконати не зможе. Треба праці й боротьби цілого ряду поколінь свідомого українського елементу, який зумів би з успіхом боронити правду свого народу.

І цього обов’язку чесним способом ми не зможемо позбутися, як не можемо виректися своїх батьків. За нього ми будемо відповідальні перед історією і перед престолом Всевишнього.

“Ми повинні бути лояльними супроти нашої держави” — подає друге ствердження. А чи може бути будь-який закид нелояльності тому, хто зберігає свою культуру? Канадський прем’єр Ст. Лоран у своїй поїздки 1955 року, відповідаючи посадникові міста в Калгарі, що хвалив взаємну толерантність етнічних груп (груп, що живуть у тому місті), сказав, що слово “толєрантність” його не вдовольє. Гармонійне співжиття і взаємна пошана до культури поміж етнічними групами — це характеристична прикмета і гордість канадської спільноти, протилежно до американського “мелтінг пот”-у. Отож державна рація Канади однозначна з програмою етнічних груп, і це їх найбільше єднає у гармонійному державному творі з повною взаємною лояльністю.

Отож пора ці заклики провідних державних мужів взяти остаточно до уваги. Вони ж бо не лише не вимагають від нас відречення від рідної мови й культури, але явно із своїх державних становищ заохочують нас зберігати ці наші цінності в ім’я добра Канади.

“Діти наші не будуть мати чистої англійської вимови”, коли будуть розмовляти між собою і з Вами по-українськи — казали мені, коли я сім років тому прибув до Канади. Проте, виявляється, що не лиш мої діти, але загалом діти новоприбулих вибиваються у школах, незважаючи на свою українську розговірну мову, на перших учнів, здобуваючи найвищі оцінки в школах. А зрештою, я спитав би, який відсоток місцевого населення має взагалі “правильний акцент”. Особливо я від першого дня мого перебування в Канаді працюю, незважаючи на мій справді лихий акцент, на відповідальному пості у моєму фаху, бо він потрібний у Канаді. Тож і цей аргумент відпадає, його заперечує практичне життя.

А тепер розгляньмо, які наслідки має впровадження чужої мови на проповідальницю української **катедральної церкви**.

● **Поперше** цим способом, усупереч навіть державній рації Канади, церква дає свою апробату і патронат тим, які залишають рідну мову і культуру, заохочує інших іти їхніми слідами, і це створює яскраву суперечність із Вашими власними високопатріотичними проповідями і закликами з цієї ж самої проповідальниці.

● **Подруге** батьки, що свідомі важливості збереження української душі своїх дітей, тратять у своєму трудному виховному завданні важливий аргумент і допомогу церкви, на приклад і незмінність якої звикли покликатися.

● **Потрете** дається додаткову зброю в руки ворогів церкви і народу, які з диявольською усмішкою казатимуть: “Ви втікали від “асиміляції” душ ваших дітей, яка грозила їм у Советському Союзі, що хоче створити один “советський (себто московський) народ”. А тепер у свободній Канаді, яка від вас цього не вимагає, ви добровільно цій же асиміляції за “миску сочевиці” піддаєтеся.

● **Почетверте**: ідучи по лінії найменшого опору, треба було б послідовно перекласти на “зрозумілу” мову якщо не всі, то бодай ті Богослуження, які правиться живою українською мовою, а це своєю чергою привело б до зміни обряду, бо вже й тепер Ваш проповідник клав на собі знак святого хреста виразно за римокатолицьким обрядом. А це суперечить також і загальновідомій інтенції св. Отця з Риму, щоб зберегти наш обряд у його чистому східньому стилі.

● **Поп’яте** — така зміна була б ще одним атутом у разі неперебірчливій боротьбі проти нашої церкви з боку чинників інших українських віровизнань, мовляв, “тільки ми зберігаємо чистий східній обряд і шануємо свою мову”.

● **Пошосте** вкінці — мета зберегти при обряді людей, що відійшли від української культури, стає нереальною, бо вже їхні діти не бачили б різниці між східним і західним обрядами і не розуміли б причини, чому вони мали б свою приналежність до церкви своїх батьків обстоювати, коли в їхньому суспільстві зовсім подібні, і то католицькі, церкви існують, і що їм вигідніше до них ходити.

Зате вважаю, що непохитне становище нашої церкви, яка в недавньому минулому стала називати себе Українською

Католицькою Церквою, привело б до відродження духа української етнічної групи в Канаді до такої ж непохитної віри й довір’я до свого духовенства і створило б силу, яка змогла б опертися напорів матеріалізму й безбожництва для добра Українського Народу і Канади.

Тому з глибини моєї стривоженої душі звертаюся до Вас із моїми думками і вірю, що приймете їх без гніву, а з вирозумінням і заспокоїте розбурхані цією подією уми і серця Ваших парохіян.

Остаю з пошаною

інж. Юрій Пясецький

ПОДЯКА

Усім, що взяли участь у похороні бл. п. Юрія (Георгія) Пясецького, відслужили чи подбали про поминальні Богослуження за споній його душі, спом’янули добрим словом у своїх прощальних промовах і молитвах або у пресі, прислали квіти на могилу, висловили співчуття або вплатили пожертви на громадські потреби, з цілого серця дякує Родина Понійного.

НАШІ ДАЛЬШІ ВТРАТИ

В останніх місяцях відійшли у вічність з пластових рядів:

пл. сен. керівництва **ЗЕНОН КОРЧИНСЬКИЙ**, член Куреня УПС “Характерники”, колишній довголітній голова Головної Булави УПС, н. голова Крайової Пластової Ради, н. голова Крайової Таборової Комісії, член Крайової Пластової Ради, визначний пластун та громадський діяч, помер 26 липня 1975 року на 63 році життя.

ст. пл. Іванна **ГЛІБОВИЧ-МЕДВІДСЬКА**, колишня провідниця ОПраці УС-П-ок в Торонті, член проводу Українського Студентського Клубу, член молодечого відділу ЛУНЖ, і хору Церкви св. Миколая в Торонті, померла 19 травня 1975 р. на 29 році життя.

пл. сен. Євген **ВРЕЦЬОНА**, член Куреня УПС “Лісові чорти”, інженер-хемін, журналіст, видатний діяч організованого українського визвольного руху, кол. член Української Військової Організації й Організації Українських Націоналістів, організатор військових частин і учасник боїв у Карпатській Україні в 1939 році, член основник Української Головної Визвольної Ради, член ЗП УГВР, помер 4 лютого 1975 року в Базелі, у Швейцарії, на 70 році життя.

Куток Пластприяту

Богдан Соболта

ДЕЩО ПРО ПЛАСТПРИЯТ

Пластприят неофіційно започаткував свою дію ще в Європі, в таборах ДіПі. У таборах згуртувались люди різних професій і політичних переконань. Табори були створені за національними приналежностями. Кожний табір мав свою таборову управу, яка діяла під наглядом УНРА. Створено для молоді, яка проживала в таборах разом із своїми батьками, школи: початкові й середні, а для тих, які хотіли набути якогось ремесла, — улаштовано різні курси.

Коли багато українців по 2-ій світовій війні опинилися в Німеччині у таборах ДіПі, пластуни відразу організувалися у пл. частини. Для прикладу подаю табір у Берхтесгадені, біля півніжжя Альп.

У першу чергу треба було подбати про приміщення — пластову домівку і площу на збірки. Сам табір містився в колишніх військових бараках. Станичний звернувся до управи табору приділити якесь приміщення для пластової молоді. Тому, що у відділі адміністрації працювали люди, які були прихильно наставлені до Пласту, за їх допомогою управа табору приділила малий дерев'яний барачок на пластову домівку. Управа також подбала на зимовий час про опал. Щодо площі, то клопоту не було. Підібрано відповідне місце, а пластуни самі відповідно приготували його до потреб Пласту.

Коли пишу ці рядки, в моїй уяві виринає незабутній спомин з тих часів.

Настав вечір. На небі серед зір білолиций місяць, який освітлює Вацмана з його родиною. Місячні проміння відбиваються від скал і падають на пластову площу, де зібране пластове юнацтво проводить гутірку. Поміж зібраними юнаками Ігор Раковський, Тимченко, які ведуть перед у співі. Співають пісню “Ніч така, Господи, місячна, зоряна”. Я любив часто прислухатись тому співові, що плив з молодечих грудей. Тоді

забувалось за все — за нашу мандрівку в заморські країни, за так зване “що буде” з нами завтра... У таборі “Орлик” закріпилось моє сердечне почуття до Пласту як **приятеля Пласту**.

В роках 1948 — 1949 почалась масова еміграція в заморські країни: Північна Америка, Канада, Великобританія, Аргентина, Австралія. А були й такі, що залишились на стале поселення в західній Європі. Почали пустіти табори ДіПі, а країни заморські почали наповнятися т. зв. “новою політичною еміграцією”.

Творяться нові скупчення нової еміграції, а разом із тим продовжують своє життя громадські і політичні установи, організації, між ними і молодеча організація Пласт.

Народня пословиця каже — “Що край, то обичай”. Так і в цьому випадку пластові провідники побачили швидко, що не вистачає сама ідея і добра воля до провадження молодечої організації Пласт, але потрібно ще матеріальної та моральної підтримки від громади.

Пластовий провід звернувся до батьків пластової молоді і прихильних їй громадян з проханням допомогти морально й матеріально в провадженні праці в Пласті. І з тою хвилиною офіційно постала організація приятелів українського Пласту — “Пластприят”.

На початку було мряковиння, а опісля почали з нього продиратись соняшні промені. Співпраця між пластовим провідом і Пластприятом входить у нормальну дію, регульовану правильниками, які стоять на сторожі правопорядку.

Управи Гуртків Пластприяту винаймають приміщення для пл. домівок, а також площі, оселі на літні табори.

З часом управи гуртків Пластприяту організують для здобуття матеріальних засобів спільно з пластовими проводами імпрези, в яких Пластприят займається головно адміністративною ділянкою, а Пласт — програмою (пластове свячене, просфора, пікніки, вечорниці і т. п.).

З часом виринула вже потреба створити при крайовій пластовій старшині для координації дії гуртків Пластприяту — пост діловода Пластприяту.

У 1970 р., 6-7 вересня в Торонті, Канада, V. Збір Конференції Українських Пластових Організацій впровадив до складу Головної Пластової Булави референта Пластприяту. Тим

самим довершено організаційний шлях Пластприяту. Пластприят став складовою частиною Пласту. Голова гуртка Пластприяту входить у склад станичної старшини, діловод Пластприяту — КПСтаршини, а референт Пластприяту — ГПБулави.

Настала нова ситуація для Пластприяту під оглядом організаційним і адміністративним. У першу чергу зайшла потреба зладити правильник Пластприяту, який обов'язував би всі країни, де діє Пластприят. Підготовку і зібрання деяких матеріалів для такого правильника започаткувала була вже попередня ГПБулава. Багато труду і часу треба було зжити на зладження правильника. І ось на пленарному засіданні ГПБулави 24 листопада 1973 року затверджено правильник Пластприяту для гуртків Пластприяту і віддано його до друку. З кінцем січня 1974 року його вже розіслано діловодам Пластприяту в поодиноких країнах. Виготовлено формуляр для звітування діловодів Пластприяту при КПСтаршинах до ГПБулави. Звітування відбувається один раз у рік, при кінці ділового року. Приготовано проект правильника для опікунів поодиноких пластових груп новацтва і юнацтва і віддано його керівникові вих. дії ГПБ до розгляду. Оце і є початкові кроки в праці референта Пластприяту ГПБулави. Дальші успіхи його залежні від співпраці діловодів Пластприяту в поодиноких країнах.

Любов виховника до вихованків виявляється: у радості впливання на дітей, слідкування за зростом їх характерів, дозріванням розуму і вияву їх кращих здібностей; у глибокій симпатії до вродженої дітям душевої свіжості і моральної чистоти, до їх щирості й безпосередності, до їх здібності дивуватися, прямувати до всього, що нове; у постійній турботі про фізичний розвиток дітей, у самопогугті, яке зрджується при користуванні такими методами роботи з ними, які якнайбільше розвивають їх здібності і творчу активність.

Любити дітей — значить підготовляти перемагати труднощі, взяти їх переробляти світ, у якому вони живуть і який їм призначений змінити на кращий. Тому любов, якою виявляємо тільки співгугтя, жалощі й співпереживання їх слабостей і безборонності, з погляду педагогічної моралі вгителя дуже недостатня.

І. І. Чорнокозов, В. Н. Чорнокозова.

Тоня Горохович

ПРО БАТЬКІВСЬКИЙ АВТОРИТЕТ

Знаємо, який важливий у вихованні авторитет. Там, де його нема, або ж коли він захитаний, виховання стає дуже трудним або й зовсім неможливим. Діти мусять мати перед очима зразки для наслідування. Тими зразками бувають в першу чергу батьки. Але це стається тільки тоді, коли є у їхній поведінці й характерах ті цінності, що вони їх хочуть бачити у своїх дітей. Якщо своїм характером і своєю поведінкою батьки імпонують дітям, тоді кажемо, що такі батьки мають авторитет. І якщо в дітей нема послуху батькам, то це значить, що батьки в їх очах не мають авторитету.

Дехто може думати, що авторитет — це особливий талант, що з ним треба народитися. Але це помилкова думка. Авторитет можна зорганізувати в кожній родині, батьки можуть його набути, це навіть не дуже важка справа. Авторитет треба будувати на здорових основах. Часто батьки уважають, що першою ознакою авторитету є слухняність дітей. Але послух — це один із шляхів плекання авторитету, а не мета. Часто спостерігаємо, що деякі батьки добиваються слухняності ради її самої, а це в деяких родинах доводить до дуже прикрих вислідів — діти виповідають її батькам і то не раз дуже різким способом, з утечею з дому включно.

Авторитет, побудований тільки на одному беззастережному послухові, триває дуже коротко. Буває й таке, що батьки добиваються слухняності дітей, вона буває і довготривалою, але тоді такі діти дуже далекі від основної мети виховання. Виростають діти слухняні, але слабкі характером.

Видів фальшивого авторитету багато. Кожний з нас спостерігає їх у житті і знає їх наслідки. Антін С. Макаренко подає 10 видів фальшивого авторитету. Проаналізувавши їх властивості, усвідомимо вартості справжнього.

● **Авторитет придушення.** Він найстрашніший, але не найшкідливіший. Його “плекають” батьки, які хочуть бути пострахом для дітей. Звичайно таким буває батько. Він тримає

дітей, а часто й матір, у послусі терором. Він за кожну дрібницю вибухає погрозами, при кожній слухній чи неслухній провині карає дітей побиттям палицею, поясом, на кожне запитання бурчить, погрожує. Очевидно, діти такого батька бояться і слухають, але не поважають і не люблять. Які ж наслідки такого "виховання"? Мати в такій родині сходить до ролі служниці, діти завжди будуть боятися старших, у них розвивається, одночасно з боягузством, дитяча брехня і жорстокість. З таких затурканих і безвольних дітей виростають нікчемні дорослі люди. Вони замкнені в собі, ціле своє життя будуть мститися за своє безрадісне придушене дитинство. Батьки, що їм імпонували такий авторитет, некультурні, малоосвічені, убогі духом.

● **Авторитет любови** — у нас найпоширеніший вид фальшивого авторитету. Деякі батьки переконані, що діти тоді слухатимуть батьків, коли вони заслужать на любов від дітей. Тож батьки на кожному кроці показують свою батьківську любов ніжними словами, пестощами, нескінченими признаннями й похвалами. Коли ж така дитина неслухняна, батьки занепокоєні питають: "То ти мами, тата не любиш?"

У такій родині все виховання топиться в морі сентиментів, а це не дає змоги бачити багато інших важливих виховних проблем і дрібниць. Діти в такій родині дуже швидко зрозуміють, що тата й маму можна й обдурити, і залякати, вистане тільки "надутися" й показати, що "любов проминає". Згодом такі діти навчатися підлещуватися до людей уже без ніякої любови, з цинізмом і холодним розрахунком. Виростання з таким авторитетом "виховує" нещирих і брехливих егоїстів, першими жертвами яких дуже часто стають самі батьки.

● **Авторитет доброти.** Цей вид авторитету твориться наслідком завзятого намагання здобути дитячу любов і слухняність, але не поцілунками, ласкавими словами й перебільшеною ніжністю, а лагідністю, добротою батьків. Батько і мати перед дитиною у ролі справжніх янголів — їм нічого для дітей не жалко, вони нічого не забороняють, все дають, ідуть у всьому назустріч дітям, словом — чудові батьки! У такій родині нема ніяких конфліктів, задля спокою і миру такі батьки готові жертвувати всім. Швидко оцінять таку ситуацію діти й почнуть командувати батьками, використовуючи свої примхи, вибрики, необмеженість своїх забаганок. Коли ж батьки зго-

дом і будуть пробувати ставити дітям опір, то це вже не допоможе, бо в родині вже створився інший дух і стиль життя.

● **Авторитет дружби.** Є в нас родини, що вибирають вид співжиття з дітьми на базі дружби, тобто рівності батьків і дітей. Діти називають батьків Івасем, Марусею, жартують з ними, навіть кепкують з них, на кожному кроці повчають тощо.

Звичайно дружба повинна бути поміж матір'ю і дочкою, сином і батьком та навпаки, але батьки все ж таки старші й вони виховують своїх дітей. Коли ж батьки стають для дітей одними з них, їхніми товаришами, яких можна слухати тоді, коли вигідно і коли хочеться, які не заслуговують на пошану, тоді й нема справжньої дружби. Ніякої дружби неможливо плекати без взаємної пошани.

● **Авторитет віддалі.** Інший вид авторитету, протилежний до авторитету дружби, це авторитет віддалі. Деякі батьки думають, що діти будуть їх більше слухати й шанувати, коли між ними буде віддаль, коли не будуть багато розмовляти, часто бачитися, словом — коли батьки для дітей будуть тільки "начальниками". Діти не можуть увійти до кабінету батька, батько навіть окремо обідає, у нього свої інтереси, думки, він навіть свої накази до дітей передає через матір. Матері також мало цікавляться своїми дітьми. У них нема часу, бо й заробляють вони гроші або працюють "до упадку" суспільно. Діти в таких родинх здані на ласку вулиці, чужих людей (колись домашніх робітниць!). Щасливі ті діти в таких родинх, які мають бабусю чи дідуся.

● **Авторитет чванства.** Він шкідливіший, ніж авторитет віддалі. Деякі люди люблять показувати всім, а зокрема своїм дітям, свою важливість у житті спільноти, родини. Залюбки говорять про свої вартості, успіхи на роботі чи в громаді, хваляться найменшими здобутками, звисока дивляться на інших людей. Діти, часто вражені такими "запаморочливими успіхами" свого батька, хваляться й собі, мовляв, "мій тато найкращий науковець", "найславніший вояк", а мама має зв'язки тільки з найвидатнішими дамами, їздить на найдорожчі "ресорти" відпочивати, вдягається в найдорожчі сукні, хутра. І багато іншого в такій родині, що починається "най...". Ясно, куди веде така атмосфера зарозумілості, пустоти, які ідеали винесуть діти з такого родинного дому.

● **Авторитет педантизму.** Батьки в цьому виді авторитету хочуть бути для дітей безпомилковими і твердими, як скеля. Тому вони “безнастанно працюють” над дітьми, моралізують, дають розпорядження, від яких нема ніколи і ніякого відклику. Їхнє слово — святе. Такі батьки найбільше бояться, щоб діти не подумали, що тато або мама помилилися, що вони чогось не знають чи що вони нетверді. Коли батько заборонив їхати дитині на прогулянку через непогоду, то відкликати заборони не може навіть і тоді, коли несподівано на другий день є найкраща погода. Тато заборонив дітям ходити до кіна чи дивитися на телевізію. Заборона зобов’язує дітей і тоді, коли корисно подивитися на чудові культурні фільми в кіно чи в телевізії. Батька нічого не обходить життя дитини, її зацікавлення, потреби, він нічого не бачить, бо найважливішим у вихованні вважає своє провідництво у всьому, свій сухий бюрократизм і деспотичне панування над дітьми.

● **Авторитет резонерства** є тоді, коли батьки замучують дітей своїми безконечними повчальними розмовами, повсякчасними увагами щодо поведінки, мови, одягів. Такі батьки бачать у своїх безконечних поучуваннях найбільшу педагогіку, хочуть бути в уяві своїх дітей наймудрішими, безпомилковими, ідеальними. Але вони забувають, що діти мають своє дитяче життя, що воно інше, ніж життя дорослих — емоціональніше, палкіше, що діти ще не можуть жити міркуваннями дорослих. Звичка мислення приходить до дітей дуже повільно, форми поведінки дитина набуває в ході практичного життя, а не наслідком нескінченного повчання. Балакучість батьків проходить майже безслідно, а їх резонерство нищить усякий авторитет.

● **Авторитет підкупу** — найнеморальніший вид авторитету. Слухняність дітей, їх бажання до поступу купують батьки обіцянками й подарунками та похвалами. Кажуть батьки: “Будеш слухати мене й маму, куплю тоді ровер, авто, спортовий виряд!” Правда, є в педагогіці спосіб заохочувати до праці відповідними обіцянками нагороди, але ніколи не можна нагороджувати дітей за слухняність батькам, за добре ставлення до батьків! Матеріально неможливо винагородити за моральні вартості.

● **Авторитет веселости** — це такий вид авторитету, який будують батьки на тому, щоб бути в уяві дітей завжди весе-

лими, такими, які сприймають життя як один потік забав, розваг, які з усього готові робити жарт, брати життя у кожному випадку легко. У такій родині не може бути мови про глибші основи підготовки дітей до життя. Вони житимуть з дня на день, шукаючи завжди тільки задоволення сьогодні. Оптимізм і веселість допомагають жити, але людське життя не складається з самих тільки веселощів і приємностей. Ми маємо певні зобов’язання супроти інших; служба ідеалам пов’язана з посвятою, а вона в’яжеться з болем і стражданням.

Можна навести ще багато інших видів фальшивого авторитету. Але найчастіше батьки взагалі не думають ні про який авторитет, живуть як попало, і якнебудь їхні діти виростають. Батьки роблять багато педагогічних помилок несвідомо. Карують дітей за дрібниці, а не бачать великих промахів; стараються здобути собі дітей підкупом, часто виявляють своє повне безсилля супроти дітей, а особливо чітко це видно тоді, коли батьки нарізно дотримуються своїх видів авторитету: батько одне, мати друге, а діти стають дипломатами і лявірують поміж ними. А буває й таке, що батьки просто не звертають уваги на дітей і хочуть тільки спокою.

А нам треба знати, як будувати справжній батьківський авторитет у родині. Як же він твориться?

Основою авторитету батьків є їхнє життя, їх громадське обличчя, їх праця, їх поведінка. Родина — це велика відповідальність батьків. Якщо батьки усвідомляють це і їм зрозуміла добра мета виховання дітей, якщо вони спрямовують усі свої дії і вчинки до досягнення цієї мети, тоді їх авторитет твориться сам, не треба для нього шукати нічого штучного.

Діти завжди хочуть знати, де працюють батьки, який їх громадський стан, чим вони живуть, цікавляться, з ким пристають. Діти гордяться батьками тоді, коли бачать пошану супроти них з боку приятелів, громади, ближчого і дальшого довкілля. Але поруч з цим діти повинні пишатися не тільки добрими вчинками своїх батьків, але й повинні знати і бути гордими з досягнень інших людей у минулому і теперішньому нашого народу. Діти тоді будуть на правильному шляху, коли будуть радіти з успіхів не тільки своїх батьків, але того цілого середовища, в якому живуть і для якого працюють їхні батьки.

Щоб таке суспільне відчуття могли мати наші діти, треба, щоб у домі було суспільне життя, щоб батько і мати щиро й віддано були перейняті громадськими проблемами.

Для виплекання справжнього батьківського авторитету треба брати по частці з усіх видів згаданих вгорі авторитетів. Батьки для дітей мають бути одночасно, тобто тоді, коли потрібно, і пострахом, і втіленням любови, доброти; батьки мають бути друзями дітей, де в чому тримати дітей на віддалі; часом доцільно й розповісти дітям про свої успіхи, виявити радість за свої і своїх близьких досягнення, часами добре бути педантом і заборонити безнастанне сидіння перед телевізором; часами треба заризикувати й резонерством і пояснити, чому їм, наприклад, заборонено курити, довго безконтрольно перебувати поза домом; часом не зашкодить навіть "підкупити" дитину обіцянкою нагороди, щоб тільки спонукати її до витривалості у виконанні завдань, підбудувати цю витривалість думкою про майбутню радість. Гарно, коли батьки вміють жартувати з дітьми, коли вони веселі й атмосфера в хаті сповнена ентузіазму й оптимізму; але все це не може переходити в плитку безвідповідальності.

У всьому, що батьки хочуть виховати в дітей, мусить бути поміркованість. Громадська праця батьків додає багато до їх авторитету, але батьки не можуть занедбувати своїх обов'язків супроти дітей. Їм треба багато часу на те, щоб довідуватися кожночасно, чим живе, чим цікавиться, що любить, чого хоче, з ким дружить, бавиться, що читає, як сприймає прочитане їхня дитина. Батьки мусять знати, як діти ставляться до школи, до вчителів, як поведуться вони дома, в школі, в Пласті, на вулиці й у кожному середовищі. Це все їм треба знати завжди з наймолодшого віку дитини, щоб передбачувати можливі конфлікти й до них не допускати.

Проте, не може своєю поінформованістю про дітей батько чи мати здобувати постійним і надокучливим розпитуванням, настирливим шпигунством. Близькі взаємини з дітьми, тактовна поведінка й виrozumілість батьків з ними спонукують дітей добровільно розповідати батькам про свої справи, їм буде хотітися це робити, у них буде навіть потреба в цьому. Часами батькам треба запросити товаришів своїх дітей до хати, познайомитися з їхніми батьками. Діти люблять, коли батьки багато уваги присвячують їхнім товаришам. Обізнаність батьків із

життям дітей виховує довір'я, діти будуть звертатися до батьків за допомогою і за порадами. Ця допомога часто може бути у формі жарту, іноді доручення, а навіть наказу. Проте, якщо батьки знають добре життя своїх дітей, можливо, допомогу треба буде подати особливим способом, участю батьків у грі з дитиною, у мандрівці, у організуванні розмови з товаришами дитини тощо. Допомога завжди повинна бути делікатною, легкою, радісною. Око вмілого й дбайливого виховника зуміє помітити кожну ситуацію дитини, щоб їй піти назустріч. Не завжди допомога потрібна. Часом треба дати змогу, щоб діти самі привикали перемогати перешкоди й виходити із складнішої ситуації. Але не можна допускати до такого, щоб дитина заплутувалась у труднощах і доходила до відчаю.

Саме авторитет любови, довір'я, допомоги, доповнений авторитетом обізнаності, дає дітям у родині те почуття безпеки серед найближчих, яке необхідне для їх правильного психічного розвитку і якої не може заступити найкращий виховник у домах для дітей, де виховують чужі, а не батьки.

● Дуже важливим є також **авторитет відповідальності**. Діти повинні знати, що вони виростають не тільки на добрих синів і дочок своїх батьків, але й що вони потрібні українському народові, що батьки відповідальні за це. Тому й діти мусять вчитися дбати про свої таланти, про плекання характеру, добрих звичок, мати пошану до національних ідеалів і до їх досягнення змагатися. Діти повинні зростати з почуттям обов'язків супроти Божих і людських ідеалів.

Підсумовуючи все досі сказане, бачимо, що авторитет у родині необхідний. Треба розрізняти справжній авторитет від фальшивого, що побудований на штучних принципах. Справжній авторитет зростає на службі ідеалам, на патріотизмі й громадській діяльності, на батьківському знанні життя дітей, на постійній допомозі дітям і на почутті відповідальності за виховання своїх дітей на добрих громадян, вірних Богові й Батьківщині.

Виховання я розумію як змагання до досконалости через вишкіл від юности й далі, які плекає нестримне прагнення бути досконалим громадянином і взить його, як справедливо володіти і бути слухняним. Ловс

„Плакайте мову...“

Іван В. Манастирський, ЛЧ

ПЛАСТ І... ПРАВОПИС

Як мовний редактор Пластового Шляху і в першу чергу відповідальний за написання **“сеньйор”** я мав змогу чути й читати різні критичні зауваження на цю тему, останньо також листа від проводу УПС до референта пластових видань. Думаю, що пора вияснити справу основно.

Саме написання **ьйо** чи **іо** — справа цілком маловажна і не варта нашого часу й уваги. Скільки багато поважніших огріхів супроти правопису і літературної мови має на сумлінні наше суспільство! Скільки правописної отаманії в наших редакціях, видавництвах, навіть наукових установах. А який правопис різних наших, хоч би й сеньйорських, видань! Тому справа **сеніор** чи **сеньйор** смішно дрібна й маловажна, і аж дивно, що деякі дорослі люди прив'язують до неї таку величезну вагу і роблять з мухи вола.

Але цілком не маловажний принцип, що стоїть за нею. Ідеться про національний правопис. Він далеко не досконалий. Я сам критикував його в пресі, звертаючись до фахівців. (І взагалі котрий правопис досконалий — може, англійський?) Але він один і нас усіх обов'язує, і ніхто (крім конгресу мовознавців) не має права самовільно змінити його, щось додавати, відіймати і т. ін. Ліпше мати один, хоч і поганий, ніж десять прекрасних правописів. Мусимо врешті шанувати самих себе й дотримуватися якогось громадського правопорядку, і Пласт власне покликаний підтримувати його, а не підривати й помагати заводити негідний культурної нації балаган.

Завдяки великій праці, витривалості й самопосвяті бл. п. Юрія Пясецького — при співпраці Сірого Лева і групи провідних членів Пласту — появилось в 1961 році друге видання Життя в Пласті. Як відповідальний за мовну сторінку видання я зібрав опінії п'яťох провідних мовознавців (професорів Ко-

валева, Рудницького, Чапленка і Шевельова і ред. Давиденка), і так за їх допомогою врешті упорядковано й устійнено пластове назовництво й основні тексти, а в тому й написання **“сеньйор”** — **“сеньйорат”**. (Дивись Ж. в П., стор. 535). На це все погодилася і все потвердила Головна Пластова Булава, а сам Дрот авторизував видання. Нарешті була надія, що буде порядок і згода в основних питаннях. (Документи збережені в архіві ГПБ.)

Але куди там! Голосиста група сеньйорів у США — після смерти Дрота і Сірого Лева — видвинула капітальну проблему: **іо**! Відбулося щось у роді революції. Редакції ЖВП закинено щось нібу контрабанду: незаконно проشمуглювали небезпечну для організації новизну: **сеньйор**! І виходить, що можна півстоліття ігнорувати апостроф (обов'язаний, пам'ять), можна на всі лади грішити проти правопису, викидати **г** (колегія, пропаганда, редагує), зрівнювати родовий і давальний (нашої участі, сучастості), змінювати **я** на **а** (соціальний), мішати давальний і місцевий (нашому поколінні!), можна обирати різних місто (-голов, -кошових і т. д.), можна мавпувати большевиків і російщити досхочу мову й правопис; але написати одне слово **сеньйор** згідно з правописом — гріх і не можна! Все інше (грубо неправильно!) не коле в очі, але правильне коле! Можна мати університетський диплом і написати за чергою кілька головних і побічних речень без однісінької коми. Можна за 15 років не прочитати ЖВП (стор. 536-7) і не знати правильних назов (цього літа в Грефтоні табір веде “команда” і напевно на нашому континенті відбудеться не одна “прогулька”), але понизитися до назви “сеньйор” — цього вимагати від шануючих себе членів УПС не можна! Не желаєм “ьйо”! Давай “іо”! Або геть із Пластовим Шляхом, що робить заколот, бо сміє дотримуватися правопису! Не можна ж ніяк дозволити, щоб був порядок і згода!

Згідно з логікою сеньйорських реформаторів правопису виглядає, що зміни роблять не ті, що змінюють правопис, але ті, що його дотримуються, і що під проводом УПС відбуваються корисні зміни в живій українській мові — без уваги на бажання зловмисних мовознавців і на словник Голоскевича; а Велика Рада УПС має в ролі академії наук вирішувати правописні проблеми, принаймні сеньйорські. Чим не отаманія? Чим не пашківська республіка?

Реформатори правопису покликаються на авторитет НТШ і УВАН та проф. Я. Рудницького. Опінія УВАН мені невідома; зате мені відомо, що деякі представники УВАН самі не дотримуються правопису. Щождо НТШ, то два старші панове — один, здається, літературознавець, а другий клясичний філолог, з яким ми колись учили в таборових гімназіях — одного гарного дня зійшлися і на прохання УПС обдарували українську мову новим словом: сеніор. Можливо, що за таким прикладом різні добродушні вчені продовжуватимуть благодатно збагачувати нашу бідну мову — таким досі маловідомим і маловживаним способом. Не від речі буде пригадати, що комісії педагогів під проводом бл. п. З. Зеленого за 12 років не пощастило спонукати НТШ і УВАН до співпраці над упорядкуванням правописних справ. Хоч людей доброї волі, виходить, не бракує: якісь невідомі фахівці збагатили наш правопис новим написанням ЗСА замість США. А ось наші власні, пластові фахівці десь вишуквали “одність” (це замість єдність), і вже маємо “одність Пласту”. Приклади діють!

Оце і є наукова підстава для написання “сеніор”, і серйозні люди цілком серйозно на неї покликаються.

За прикладом учених — і без прикладу — реформаторів правопису і мови в нас не бракує. Майже кожний редактор — наче академія наук, а принаймні її мовознавча секція. (Хоч дивним дивом у своїх часописах редактори не можуть собі дати ради з найпростішими правилами вживання коми!) Те саме різні автори і видавці, різні установи, організації, групи: вирішують, чи “українець”, чи “Українець”; де, коли і чи взагалі апостроф потрібний (переважно ні); Бразилія чи Бразілія; Лінкольн; чи Лінкольн, чи Линкольн, чи Лінколн, чи Линколн; і багато інших важливих питань. А тепер ще й наші сеньйорські друзі докинули й свою скромну цеглину до хаотизації нашого культурного життя.

Приблизно півтора століття тому в Галичині ішла правописна війна “за твердий знак”. Але ж тоді ще в нас, так би мовити, волами їздили. Але в добі атома, електроніки і астронавтів? Коли нація zagrożена в основах там, а тут асиміляція з копою інших лих, мов пістряк, роз’їдає організацію на наших очах? І навіть сеньйори не вміють зберегти в своїх родинях рідної мови і балакають про чужомовний Пласт? Коли на пальцях одної руки можна порахувати сеньйорських дописува-

чів до Пластового Шляху і не можна допроситися співпраці і співробітників? Коли люди нічим не цікавляться, нічого не читають і нічого не знають? Коли навіть університетські викладачі і великі діячі та провідники не читають української літератури, не передплачують Енциклопедії Українознавства чи Сучасности? І дорослі люди, виховані в Пласті громадяни, замість навчитися грамотно писати, видвигають капітальну проблему **іо** і погрожують бойкотом тієї мізерної пластової преси, що ще якось клигає? Різні дива бували і бувають на цьому дивному світі. Але щоб люди, які не знають правопису, бралися його поправляти, такого ще хіба як світ світом не бувало. Справді, тяжко повірити власним очам і вухам...

Що ж робити? Чи здати два видання ЖвП і Посібник зв’язкового на макулатуру, кинути в болото яких 10,000 доларів, і друкувати “поправлені” видання? І чи “сеніори” покрийють кошти? Бо залишити, як є, неможливо: кмітливіші між молоддю знайдуть тут “сеньйорат”, а там “сеніорат” і тоді до братчика чи впорядника: Ви помилилися (чи: Ви не вмієте писати...) А коли їм пояснять цей ребус (якщо його можна “пояснити!”), то чи зможемо молодь брати серйозно і шанувати людей, що здатні до такого балагану, і організацію під їх проводом? А трагікомічне положення людей, як той сеньйор, що бідкався: “То я тепер у Пласті буду сеніором, а в світі сеньйором?” Майже квадратура кола.

Виникає питання, що це таке? Чому люди це роблять? Звідки така ментальність? Які комплекси тут діють? Чи це не форма втечі від дійсності, втечі за слово? Сховатися за “проблематикою” написання одного слова і так “розв’язати” непосильну проблематику дійсності, надто твердої для справжньої розв’язки? Втекти від проблем неграмотності, збайдужіння, асиміляції, розкладу в “ідейну сферу” боротьби за непорочність слова **сеніор**. За словом можна забути погану дійсність і... можна нічого не робити, не боротися з нею, як це ми переважно й робимо. Автосугестія: вмовити в себе, що все буде гаразд і життя попливе гладко, і проблеми, мов дим, розвіються, і запанують мир, згода, порядок і гармонія, тільки б усі написали правильно одне магічне слово. Ще й можна буде об’явитись діячем, активістом і чого доброго й відзначення заслужити або хоч ступінь керівництва.

Визнавці **іо** вдарять і по найвразливішому — пластовому сумлінні: невиконання наказу пластової влади. Написав колись

Квітка-Основ'яненко: "Швець знай своє шевство, а в кравецтво не мішайся". Ніякий пластовий провід не має права мішатися в такі загальногромадські чи навіть загальнонаціональні справи, як національний правопис. Коли він це робить, він ламає громадський правопорядок, і кожний член організації **має моральний обов'язок** не виконати незаконного наказу. (Уявім, якби наша "влада" наказала змінити чергу барв національного прапора?!). Кожний може помилитися, і пластовий провід також — не можна підозрівати злої волі. Але помилку треба направити, а принаймні дати змогу життю (не **житті** — ради Бога!) направити її. Люди, для яких **іо** — вершок проблем Пласту, можуть собі тим забавлятися, коли це їм до спасіння конче потрібне і не мають нічого ліпшого до роботи. (Дехто зберігає інтелектуальну юність до пізніх років). Але пластова преса і офіційні видання не можуть компромітувати елітарної організації і давати приклад отаманії і Гуляй-Поля — того прокляття нашої історії, коли так пекуче потрібні власне приклади громадської самодисципліни і правопорядку.

Коли можна дозволити собі на особисту нотку, то мені ця справа досить байдужа, хоч і признамся, що "сеніор" мені наче більш до смаку. Однак треба признати, що "сеньйор" згідне з вимовою — ніхто ж не вимовляє "сені-ор". Але мої особисті смаки й уподобання тут ні при чому і не мають ніякого значення. І тому, якби так переміг принцип отаманії і нехтування правопорядком, я негайно зрікся б посту мовного редактора і припинив би будь-яку співпрацю з пластовою пресою. Нехай мене заступлять "сеніори".

Мова народу — краший цвіт усього духового життя, яке погинається далеко за межами історії, цей цвіт ніколи не вяне й вічно знову розпускається. У мові одухотворюється весь народ і вся його батьківщина; в ній творгою силою народного духу втілюється в думку, в картину і звук небо вітгизни, її повітря, її фізичні явища, її клімат, її поля, гори й долини, її ліси й ріки, її бурі і грози — весь той глибокий, повний думки й погуття голос рідної природи, який лунає так гузно в любові людини до її іноді суворой батьківщини, який відбивається так виразно в рідній пісні, в рідних мелодіях, в устах народних поетів. Проте в світлих, прозорих глибинах народної мови відбивається не тільки природа рідної країни, а й уся історія духового життя народу. (Костянтин Ушинський)

Ми і наше довкілля

Іван Паньків

ПЕРМІСИВІЗМ І ЩО ТРЕБА НАМ ЗНАТИ ПРО НЬОГО?

У числі 216 "Свободи" з 27 листопада 1974 р. появилася стаття д-ра Володимира Мацькова під заголовком "Пермісивізм і його наслідки", в якій він прецизійно характеризує "пермісивізм" і його наслідки в системі виховання. Я хочу коротко подати хід його думок: В 1946 році появилася у США об'ємиста, приблизно 600-сторінкова "виховна" книга проф. д-ра В. Спока. У тій книзі автор впровадив нову, нечувану до цього часу методу виховання, яку назвав "пермісивізм". Тому, що це була наскрізь нова й уповні американська метода виховання, яка висувала, сказати б, революційні думки й погляди, її прийняла не тільки більшість американських учителів і виховників, але також дуже поважна кількість батьків. Ця книга стала, як пишуть знавці, настільною книгою дуже багатьох домів, просто "біблією" виховних справ. На думку цього автора, закони, які стоять на сторожі правопорядку й моралі народу — це витвір і наслідки гіпокризії. Тому на них не варто звертати уваги, а дітям дозволяти на все, чого вони захочуть. Від цього саме залежить розвиток їх особовости. Не потрібно обтяжувати їх волі, їх задумів, бо це кривда для них. Не треба ніякої цензури фільмів ані цензури друкованого слова. У всьому повинна проявлятися свобідна природність.

Та ось проминуло кільканадцять років, і наслідки тієї методи не дали на себе довго чекати. На вулицях більших міст появилися юрби брудних, обдертих, зарослих, довговолосих молодців і їм подібних дівчат, які, замість учитися чи працювати, творять згіршаючі збіговиська. Багато з них задурманюють і затроюють себе всякими наркотиками, стають нещастям для своїх батьків та інших людей. Багато з них зійшло з цього світу, залишивши по собі не дуже похвальну пам'ять.

Інші доходять до того, що показують своє брудне грішне тіло. Вечорами важко показатися на вулицю порядній людині, бо на неї чигають всякі правопорушники. Чуємо і читаємо про часті вбивства людей, а то й поліцистів. На вікнах крамниць чи підприємств, що розташовані на бічних вулицях, на яких немає спеціальних вартівників, з'явилися металеві ґрати і густі сітки, яких кілька років тому ніхто не бачив.

Як колись, так і тепер немає держави, у якій не існували б такі явища, не існувало б приписів для устійнення взаємин між людьми. Людей, що переступають ці державні закони й приписи, карають відповідно до провини. Як же тоді можна виховати дитину, якій вільно робити все, чого вона тільки забажає? Що з неї може вирости і яке відношення її буде до державних приписів і законів?

По 25-тьох роках проф. д-р Спок на власні очі побачив, до чого довів "пермісивізм", і він в одній своїй публікації сказав: "Дивлячись на те, що тепер виробляє молодь, мушу змінити свої погляди і виправити їх. Признаю, що я помилився". У дальшому він пропонує повернутися до давніх метод виховання і не дозволити дітям і молоді того, що неморальне і незгідне з поняттям доброго виховання.

Та з'їхати з правильної дороги легко, але завернути з неї — не всім вдається. Нам годі передбачити, які будуть дальші наслідки цієї методи виховання і її відкликання, але хочемо перестерегти наших батьків, бо є вже серед нашої спільноти й такі родини, які втратили своїх дітей. Діти — це не тільки їх особистий скарб, це теж скарб нашого народу, це продовжувачі нашого існування, і тому справа виховання — це дуже важлива справа.

Під вплив тієї методи "виховання" підпала також і наша молодь, що прибула з батьками третьої еміграції. Спочатку ми не відчували того впливу, але з часом ми почали дивуватися нашій молоді, а головню її поведінці — в першій мірі щодо відношення її до докільля, до батьків, до членів родини, не говорячи про відношення до своїх учителів і навпаки, відношення вчителів до шкільної молоді. Не раз можна почути твердження, що "школа не виховує, а тільки вчить". Ми ніяк не могли зрозуміти, як наші діти, яких ми старалися виховати на добрих, ввічливих і коректних у відношенні до старших, ставали відчуженими від нас, з часом стали бунтуватися проти батьків, а нарешті почали прямо зневажати їх.

Я був свідком, як дівчина, може років 12-14, на якесь завваження мами сказала до неї: "Ти нічого не розумієш, ти є олд фешен". Потім почали наші діти зникати з родинних домів, і ніхто спочатку не знав, що з ними діється; аж потім виявилось, що вони опинилися у якомусь збіговиську "бітників" чи "гіпі" чи іншого "генгу" як жертви виховної системи "педагога" д-ра Спока.

Цікаво, що наша публіцистика так мало присвячує уваги цій справі. Дотепер я стрівся з одинокою книжкою українською мовою, що займається цим питанням. Це книжка Харитона Довгалока під заголовком "Соколова дочка", в якій автор представляє шляхи, якими пішла його дочка і то завдяки маминому вихованню за засадами "педагога" д-ра Спока.

На протязі моєї понад 20-літньої виховної праці в Пласті, як у новацтві, так і в юнацтві, я зустрічався кожного року із щораз більшими виховними проблемами щодо збереження дисципліни між дітьми. Особливо вражає щораз більший зник знання української мови. Що молодь швидше вживає англійську мову, як українську поміж собою і радше читає різного роду сумнівної вартости "камікси", ніж українську книжку, про це не треба нікого переконувати. Кожний виховник розв'язував цю проблему на свій спосіб, більш чи менш успішно. В 50-их роках, роках вкорінювання Пласту в новий ґрунт, приходила молодь до Пласту з добрим знанням української мови, тож легше було боротися з англійщиною, тим більш, що виховники мали певного роду допомогу з боку родин. Потім з кожним роком ставало щораз гірше так, що теперішній стан — це до певної міри вина нас самих, батьків і оточення. Батьки, зайняті працею, мало звертали увагу на те, що роблять їхні діти цілий день, з ким вони пристають і що вони думають. На дітей не було часу та й не було зрозуміння, чого властиво їх діти хочать. Пригадую собі, що одного разу я мав гутірку, але її свідомо не докінчив, бо хотів, щоб батьки їм дещо доповіли. Коли я спитав одного хлопця, чому він не довідався про решту від батьків, він сказав мені, що "тато не мав часу, бо вачував тіві". За мовою пішла справа із знанням, за знанням дисципліна. Спочатку ми дивувались, потім стали метушитися і шукати виходу з того, бо ми не здавали собі справи з причин. Ми бачили, що всупереч

нашим намаганням певного роду розклад ставав щораз гірший. Не знаю, чи всі, виховники і батьки, здавали чи здають собі справу, що спричинником того розкладу є славна “виховна” метода д-ра Спока.

Його метода “виховання” захопила також деяку кількість і наших пластових виховників, які почали боротися “з дисципліною” у Пласті та закидати, що Пласт має мілітаристичні тенденції своєю “дисципліною”. Не знаю, як хто, але я на підставі свого досвіду прийшов до переконання, що діти люблять “дисципліну”, але треба її впроваджувати і вести зрозумілим для молоді способом.

Про шкідливість дисципліни в Пласті можуть кричати тільки ті, що не ознайомлені з пластовою ідеологією і підставовою працею “Життя в Пласті” Дрота. Якби вони ознайомилися ближче, то перестали б виступати проти неї. Кричать проти дисципліни, але дуже мило всміхаються і дуже задоволені, коли бачать своїх дітей при різних дефілядах чи збірках; коли їхні діти рівними рядами переходять попри них, аж усміхаються з гордості.

Не знаю, як зареагували американське і канадське суспільства на заяву д-ра Спока, що він “помилився” і відкинув свою теорію.

Що ця заява не дійшла до всіх покликаних і непокликаних, найкраще свідчить стаття д-ра Тараса К. Церкевича, поміщена в “Свободі” ч. 229 з 18 грудня 1974 р. під заголовком **“Щоб бути батьками”**. Побіч всяких психосоціальних тверджень автора знаходяться, між іншим, такі: “У родині діти діють як дзеркало, відображаючи патологію своїх батьків”. (А патологію довілля ні? — прим. І. П.). Після відповідно здорового годування дитини перше, що повинні батьки виконати, щоб виростити здорову дитину, дати дитині ім’я, яке має найменшу кількість від’ємних супровідних значень (коннотацій). Дитина, яка має ім’я визначних історичних, релігійних або біблійних осіб, у майбутньому може виявити звички, позитивні або негативні, що стосуються тієї особистості, якій вона завдячує своє ім’я. З другого боку, дитина може обурюватися накиненим їй іменем і колись у певних обставинах може зважитися виступити проти нав’язаної ідентичності. Ім’я дитини не повинно бути виявом ворожого настановлення батьків до дитини, бо тоді дитина може думати про себе негативно, а навіть діяти негативно. Також реакція

інших людей на ім’я дитини мусить бути взята до уваги при надаванні імени немовляті. Звичайні імена дітей, як Іван, Василь або Осип, будуть викликати зовсім іншу реакцію з боку їх ровесників і дорослих у порівнянні з реакцією на такі імена, як Атанагор або Ксенофонт”.

З тих тверджень автора статті виходить, що батьки поперше мусять когось порадитись, яке ім’я дати дитині, щоб було приємне сусідам, а головню чужинцям. Думаю, що найкращим виходом було б, якби батьки пішли до ворожки. Треба, значить, нам рішуче зірвати з такими “передпотовими” іменами, як Іван, Василь, Осип, значить — зірвати з нашою національною традицією, де батьки звичайно надають імена своїх батьків, дідів чи визначних постатей з нашої історії, а піти за порадами автора статті й надавати імена нашим дітям у першій мірі сприятливі для чужого вуха, як для приміру він подає: “Атанагор” чи “Ксенофонт”. Його “поради” можуть відноситися хіба до людей на повній дорозі до асиміляції, для людей без традицій.

У початках нашої третьої еміграції, коли ми прибули на цю землю, дуже часто хлібодавці чи “формани”, а по урядах урядовці самовільно змінювали наші імена з Івана на Джана, з Володимира на Волтера, з Петра на Пітера, з Ігоря на Айгора, оправдуючись, що їм важко вимовляти наші українські імена, і тому багато наших людей мають подвійні імена: для українців він Володимир, а для англійців Волтер, Іван то Джан. Однак люди, які знали свою ідентичність, не дали собі перекручувати своїх імен і далі залишилися із своїми неперекрученими іменами. З часом і чужинці навчилися вимовляти наші імена правильно. З мене, з Івана, хотіли також зробити “Джана”, як поляки “Яна”, а німці “Йогана”. Але я таки залишився Іваном і державні громадянські папери маю на ім’я Іван, а не Джан.

Як бачимо з тих зреферованих статей, то боротьба з “пермісивізмом” і “науково” уґрунтованою асиміляцією, яка починає просякати далі в наше суспільство, буде тяжка, тому ми повинні в першій мірі всі познайомитися з тією небезпекою і зробити відповідні заходи.

Про вартість освіти для людини написано безліг книжок. Але все ще угні не доцінюють її ваги для їхнього особистого щастя і для добра спільноти, в якій живуть.

Проблеми У.П.Сеньйорату

Богдан Тарнавський

ЧИ ПРАВИЛЬНО МИ РОБИМО?

(Думки до проблем сеньйорсько-старшопластунських відносин)

Проблема батьків і дітей, з якою до певної міри лучиться справа взаємин з іншими Уладами Пласту, не нова. Її зустрічаємо в найдавніших часах людської історії, у старовинній Греції і Римі, у середньовіччі, у сьогоднішніх часах і, за всякою правдоподібністю, вона буде і в майбутньому. Правда, може трохи інакше ця проблема виглядає сьогодні, як вона виглядала колись, але це не змінює її суті.

Не є тепер моїм завданням розглядати цю проблему вповні. Я хочу, як я зазначив уже в заголовку, кинути лише деякі думки до одного лише аспекту тієї проблеми, а саме ставлення до неї самих таки сеньйорів. Маю зокрема на увазі ставлення у відношенні до старших пластунів і старшого юнацтва.

Уже від довшого часу в нас в Австралії (це, може, стосується теж і до інших країн нашого поселення) помітне, сказати б, "фаворизування молодих". І нічого в тому не було б злого, бож Пласт — це організація молоді і для молоді. Молодь в першу чергу повинна б займати всі пости, включно з провідними, наскільки це вказане. Сеньйори — це вже люди старші (маю зокрема на увазі сеньйорів, які мають сеньйорську хустку 30, 40, а то і більше років), які безперечно мають свій вироблений пластовий світогляд, дотримуються Пластового Закону, Пласт є їхнім життям по лінії "як то було колись" — одним словом, вони зразкові пластуні, хоча силою обставин з трохи відмінними поглядами, ніж їх має сучасна молодь. Отже, самозрозумілим було б для них стояти в тіні більше й бути радше дорадчим і помічним, чим провідним тілом.

З другого боку, маємо сьогоднішню молодь, може більше розвинену, швидше дозріваючу, ніж колинебудь раніше, виховану в обставинах країни поселення, дуже часто вже на власних становищах, яка як давніше, так і тепер дивиться

на старших із досить кепкуючою усмішкою, що недвозначно говорить: "Що ти, старий, знаєш?" Це останнє давнє, і так, до певної міри бодай, завжди було. Не звертаймо отже на те уваги.

Тож маємо ту молодь, яка, здавалося б, є вповні обдарована всіма прикметами, щоб перебрати провід пластової організації. Ба, не лише пластової, але й усіх громадських і церковних, не говорю вже про політичні організації. Так воно й повинно б бути. Це закон природи, що на зміну старшим приходять молоді.

Але чи так воно є? Подивімся хоча б лише на наше пластове життя. Переглядаючи зіставлення провідів поодиноких станиць, завважуємо, що майже всі станиці обсаджені в більшості сеньйорами-молодшими і старшими. А де ж та молодь на провідних становищах? Де та молодь повна пориву, запалу до праці та ідей узагалі?! Правда, є винятки, але, на жаль, це лише винятки. Мимоволі насувається питання: Що було б, якби сеньйорів не було в станиці? Хто був би тоді у провіді і чи взагалі Пласт ще сьогодні існував би? Яка тому причина і чия тут вина? Та не моє тут завдання на ці питання шукати відповіді. Хочу лише підкреслити, що з огляду на такий стан нічого дивного, що на всіх засіданнях, зборах і з'їздах безнастанно чуємо заклики — "молодь до провідів!" і вислухуємо безконечні промови на тему, як то молодь повинна нас заступити. Зате зі способом, як це робиться, аж ніяк не можу погодитися і його одобрити.

Думаю, що не треба бути філософом, щоб прийти до висновку, що так, як у кожній іншій справі, так і в цій треба знайти золоту середину. Як це виглядає, коли на таких чи інших сходинах чи на з'їзді встає той чи інший "батько народу", і в присутності молодих уладів "ганьбить" неможливим способом сеньйорат та сеньйорів і в той же самий час аж захлистується, виспівуючи панегірики в честь молодих і як то все гарно було б зроблено, якби на тому місці в той час були молоді. За ним слідує у тій самій тонації й інші сеньйори. Або коли "мудріші" сеньйори "позичають" собі "дурніших" сеньйорів і, користаючи з того, що їм ніхто не перечить, "пописуються" перед членами молодих уладів, які то вони розумні, осмішуючи заразом, дуже часто незаслужено і безпідставно, своїх друзів. Свідком такого і подібного мав я, на жаль, нагоду бути вже неодноразово.

Чи думаємо ми, що ми робимо? Чи це педагогічний спосіб? Чи це по-пластовому?

Я цілком не хочу тим сказати, що в нас в сеньйорів все гаразд і немає потреби на критику чи самокритику. Але ми мусимо знати, коли, де і як це робити. Є така приповідка, що навіть пташка не занечищує свого власного гнізда. Чи ми маємо бути гірші від тої пташки? Ще більш! Після таких фактів ми ще потрапимо нарікати, що сеньйори не мають респекту в молодих, що з них молодь насміхається, но і в решті решт дивуємося, чому сеньйорат є "пострахом" для старшого пластуна, яке руками й ногами борониться проти переходу до нього, і старається час переходу якнайбільше продовжити.

Безперечно, ця справа має ще деякі інші аспекти, які не належать тепер до моєї теми.

Реасумуючи це все, я вважаю, що найвищий час, щоб ми подумали над способом нашого діяння. Самозрозуміло, що молодь треба притягати до праці, заохочувати й не боятися її похвалити, як вона собі на те заслужила, тим більше, що охочих до праці, а зокрема з кадрів молодих, так мало. Тим фактом ми, сеньйори, аж ніяк не відіймаємо собі чести. Також якщо в сеньйораті щось не гаразд, треба без "рукавичок" взятися і в ім'я дорогої нам всім ідеї Пласту ту чи іншу болячку направити. Але ще раз підкреслюю: усе має своє місце, час і спосіб.

Листування

Дорога Подруго!

Мене мило заскочив Ваш лист з 8 серпня 1975 р., в якому Ви просите мене, щоб я увійшла в склад редколегії нашого "Пластового Шляху". Мушу признатися, що я довго роздумувала над Вашою пропозицією...

Невже ж я зумію знаходити свіжі, хвилюючі, нові та прогресивні теми для журналу "Пластовий Шлях"? Невже ж я зумію надавати моїм дописам переконливий і зворушливий тон? Невже ж і моє перо зможе бути наповнене творчим словом і зможе відкрити духовні вартості, піднести ідею дружби, відтворити красу нашої виховно-пластової праці?

Наразі відповіді на ці питання набирають абстрактний кольор... а як я маю Вам відповісти?

Здається мені, що Ваша пропозиція стала нагодою для мене, ще одною нагодою, щоб збагнути всі тонкощі величної сили щирої пластової думки... Від такої нагоди не тікаю. Зголошную мою готовість співпрацювати з Вами й членами редколегії "Пластового Шляху"!

На кінець шлю Вам сердечні побажання щастя, радості, витривалості, енергії, сповнення всіх задумів та всього добра. Остаюсь з глибокою пошаною до Вас і вітаю Вас

СКОБ!

ст. пл. Люба Мазяр ПС з пером та пензлем.

**

Знаючи ст. пл. Любу Мазяр як завжди активну пластунку, ми запросили її до складу Редколегії "ПШляху". Подруга Люба активна не тільки у Пласті, але й поза ним. Короткі дані про цю її активність можуть багато сказати тим, які постійно шукають для себе виправдання чому вони втікають з Пласту, чому вони не можуть знайти змоги виявити себе творчо в українській спільноті.

Подруга Люба Мазяр належить до Куреня УСП-ок "Перші Стені", вона член Скобиного Круга, від 1970 до 1975 року була інструктором на 10 вишколах (курсах для юнацьких виховників), організувала табори розвідувачів, у рр. 1969-1971 була виховницею юначок у Ньюарку, у 1972 р. бунчужною табору юначок на ЮМПЗ, у 1974-1975 рр. крайовою референтною УПЮ-ок у США, у 1970-1972 рр. була ілюстраторною "Юнака", тепер ілюструє жіночий журнал "Наше Життя". З власної ініціативи написала й видала двомовну книжку для дітей "Кенгуру Поритно". Тепер працює у комерційній фірмі в Нью Йорку. Відзначена 1-им старшопластунським відзначенням.

Народилася у Венесуелі (Південна Америка), до США прибула у 1965 р., закінчила студії в "Пратт Інституті" у Нью орку (мистецтво, графіка) 1974 р.

Сердечно вітаємо Подругу Любу серед членів Редакції "Пластового Шляху", вітаємо з великою радістю, бо ж віримо, що вона буде дбати про те, щоб старше пластуство зацікавилось "Пл. Шляхом" і журналістичною діяльністю взагалі.

Містимо її звернення до юначок, яке вона написала як відходила з посту крайової референтки УПЮ-ок у зв'язку із перевиборами КПС на 12-му КПЗ'їзді у США цього року. Редакція.

Мої Дорогі Подруги!

Чим більше роздумую над тим, що моя каденція крайової референтки УПЮ-ок добігає до кінця, тим більше боюся, що не матиму часу післати Вам на відході "Слово" на прощання. Не знаю, чи Ви колинебудь знову почуєте мене після мого останнього звіту, тому прошу, щоб Ви замислилися над цим моїм **останнім словом** як референтки УПЮ-ок у КПС, США.

Я міцно вірила, що виховна праця в Пласті була моїм призначенням, моєю долею. У міру моїх сил і досвіду я постійно старалася сліdkувати за Вашими успіхами, слухати щирий сміх Ваших юначок, допомагати Вам із відкритим серцем і готовими руками. Дуже часто приходилося мені боротися з перешкодами, апатією і труднощами, але тому, що перед моїми очима була одна переважлива мета, я вперто прямувала до неї з напруженням усіх сил. Так я зустрілася із щастям та успіхом і бажаю Вам, щоб кожна з Вас зустрілася з таким благословенням.

Пам'ятайте, що пильність, чесність, уважність і скромність — це чотири шаблі успіху, а успіх завжди увінчаний щастям. Пам'ятайте, що здорове і щире наставлення Ваших юначок до радості і невинних жартів витворює свободну, близьку і дружню атмосферу праці. Це приносить успіх і щастя. Пам'ятайте, що від захоплюючої енергії, почуття відповідальності, постійної виміни думок і відваги залежить кожний тривалий успіх і щастя.

Однак, щоб досягнути успіху і щастя, треба роздавати їх, ними ділитися з іншими. Кожної хвилини дня ми можемо роздавати щастя: привітною усмішкою, дружнім потиском руки, словом потіхи. Так нас люди запримітять і нас не забудуть: ось успіх і щастя життя. Я Вам цього щиро і сердечно бажаю: жийте щасливо і працюйте для користи наших юначок! Зробіть із Вашого життя прекрасну, щасливу, солодку і велику мрію! Працюйте з нестриманою охотою, бо ця охота заповнює життя і дає щастя та успіх! Пошасті Вам Боже!

Сл. пл. Люба Мазяр КР УПЮ-ок

Молодь, що їй єдине завдання є вжитися, найчастіше і найбільше не розуміє вартості освіти. Вона часто із своєї недовідженості гайнує свої молоді роки, не набирає знання, не вивчає професії. Ловс

Відповідь Редакції

Ми з приємністю помістили лист і статтю друга В. Гоцького з Великобританії, яку він написав, реагуючи на статтю Теодора Данилова "Чи демонстрації виховують?", поміщену у ПШ ч. 3 за 1974 р. *)

Нам невідомі точні дані про порушену проблему на терені Великобританії, зате ми точно поінформовані (бож і самі буваємо нераз учасниками демонстрацій на нашому терені), що якраз завдяки вдалим спонтанним демонстраціям, що їх організувала наша молодь в обороні Валентина Мороза та інших, є конкретний, позитивний вислід. Ми gratулюємо нашій молоді за ініціативу та витривалість. Очевидно, демонстрації — були, є і будуть однією з форм вияву думок і почувань широкого загалу, коли заходить потреба, заманіфестувати їх перед ще ширшим загалом.

Тільки щодо демонстрацій ми хотіли б сказати таке: вони корисні тільки тоді, коли добре підготовані, коли вони масові.

У відповідь на Ваші побоювання, що, мовляв, ми могли б Вашого листа чи статті не опублікувати, запевняємо Вас, що ми далекі від того. Саме з тієї причини толерантно потрактували також і погляди Т. Данилова, уважаючи, що на сторінках Пл. Шляху мають право висловити свої думки всі наші члени. Крім того, другові Данилову КПС Великобританії доручила була зайнятися зібранням матеріалів до числа 3 ПШ, 1974. Редакція завжди помістить розбіжні поглядами статті, якщо вони на певному рівні. При цьому пригадуємо основну засаду в Пласті: обов'язує нас толеранція до іншої думки, але це не значить, що редакція годиться з думками кожної статті і що за неї відповідає цілий Пласт.

Дуже часто до нашої редакції приходять матеріали із супровідним листом автора: "не скорочуйте", не "змінюйте нічого", "помістіть у цілості, як написано" тощо. Від цього може боліти голова. Але ми радіємо кожним дописом, бож це знак живучості думки серед пластуства й громадянства.

Пишіть частіше, Друже, не майте страху, що не помістимо. Але й не ображайтеся, коли й на Вашу статтю буде реакція.

*) Дивись П. Ш. ч 1 (44), 1975.

Розкриваючи дитині і юнакові багатство рідного слова, ги розкриваємо їм багатство їхньої власної душі, яке вони відгували ще до того, як погали розуміти. Вивченням рідного слова ми вводимо дитину в дух народу, витвір його багатовікового життя, в те єдине живе джерело, з якого б'є всяка сила і всяка поезія. (Костянтин Ушинський)

До джерел Пласту

Юрій Грім

“ГУЦУЛЬСЬКИЙ ТАБІР” УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ НА ЗАКАРПАТТІ

Після успішної участі Пласту на 4-му Світовому Скавтському Джемборі в Гаделле мене іменовано крайовим звітодавцем Пласту на Східне Закарпаття.

Першою моєю журбою було забезпечити пластуство цієї області можливістю таборування, бо їздити до Лугів-Солочини на табори було задалеко й коштовно. Член КПС і вчитель з В. Апші Микола Медвідь допоміг нам підняти відповідне місце на побудову сталого пластового табору. Це була левада недалеко В. Бичкова, власність його батьків, яку вони подарували Пластові назавжди.

Будова почалася в червні 1934 року. До праці при будові прибули пластуни з Хусту, Бичкова й інших міст Закарпаття. Будівельний матеріал подарував нам селянин Іван Медвідь — батько Миколи, який не пожалів зрубати частину свого букового лісу на лати, драниці й коли. Крайова пл. старшина в Ужгороді не прийшла з ніякою допомогою, бо не вірила, що ми будову здійснимо. Вибороли ми тільки 25 шатер із загального пластового майна.

Поставивши шатра, ми почали будову колиб. Їх побудовано в хлоп'ячому таборі 10, а одну подвійну, у дівочому 3 колиби, одну велику колибу, т. зв. “фортецю” на зайняття під час непогоди; крім цього, вибудовано каплицю з вежею за проектом Ол. Стовбуненка (учителя і кооператора з В. Апші).

Будова тривала 14 днів, а після вкладу великих зусиль і важкої праці 15 липня 1934 року відбулося врочисте посвячення табору. Акт посвячення провів о. Федір Ференчик у присутності тисячки народу й делегатів з цілого Закарпаття. Того дня відбулося також урочисте підписання передачі ґрунту під табором від Івана і Одоті Медведів на власність Пластові. Свідками передачі були: проігумен о. П. Будик, о. Мирон Ка-

линець, ЧЧСВ, Л. Балицький, В. Петрецький, о. декан Ф. Ференчик, д-р Ірина Калюжна і інші.

“Гуцульський табір” мав служити як “лісова школа” для нашого Пласту. Після посвячення в таборі викінчено ще багато інших робіт: побудовано браму і кухню, кухарем у якій був знаменитий ст. пл. інж. Степанченко (Сталий).

Комендантом табору був Юрій Грім, коменданткою пластунок — проф. Наталя Балицька з Хусту, обозним був Євген Горішок, інструктором танців А. Кість, господарем Я. Шепель-Бульба, а лікарем д-р Ірина Калюжна (стало).

У таборі постійно таборувало 55 пластунів і 30 пластунок, але було багато гостей, які прибували на кілька днів або гостили під час мандрівок.

Кожної неділі і свята в таборі були Богослуження, а коли не було змоги прибути до табору священникові, таборовики йшли до В. Апші до церкви.

Харчування. Оплата за табір була низька (6 чк денно) від учасника), не вистачальна на прохарчування. Сухі харчі привозили кіньми раз на тиждень, з м'ясом були труднощі (треба було купувати його в містечку, віддаленому 6 км.), молоко приносили селянки за дуже низьку ціну, а також дуже дешево продавали нам ягоди й овочі.

Крім недобору з харчування, табір мав видатки ще й на додатковий будівельний матеріал. Провід табору позичив у кооперативі більше двох тисяч чеських корон і ратами сплачував цей борг із прибутків пластового театру. Щоб поліпшити наш матеріальний стан, я постановив спільно з членами драматичної секції “Кр. Пластового Хору”, які таборували з нами, щоб поставити в Солотвині “Запорожця за Дунаєм”. Євген Горішний, диригент, доповнив свій хор і співаків з громадян, з Пласту до числа 32. Виставка відбулася у купальняній залі. Був великий моральний успіх, з доходу ледве покрили видатки. Частина артистів ішла до Солотвини пішки, частина на роверах, частина поїздом. Сумно згадую, що під час повороту в потязі вкрали один кюфер з козацькими костюмами, а з ними і мою чудову вишивану сорочку! Але моральний успіх вистави був великий. Ролю Одарки співала Н. Стефакова, Оксани — ст. пл. О. Тафійчук, Андрія — М. Бейловарій, Імама — М. Куцик, музичний супровід був фортепіан і скрипки.

Після таборування нашим табором опікувалася родина Медведів. А провід табору докладав старань, щоб роздобути

фонди на сплату боргу. Ми приготували новий репертуар ("Пані і її хресник", "Барон Кіммель" — оперета). Вистави відбулися у Виноградові й Ужгороді, здобули високі оцінки рецензентів.

Харчування в черговому таборі влітку 1935 року було ще краще, бо ми здобули прихильність селян, які приносили нам усі домашні продукти по низьких цінах.

Таборівання у 1935 році

У цьому таборі було близько 75 пластунів і пластунок, а крім того прибули запрошені піаністка Ольга Мороз, піаніст Д. Яник та інші допоміжні сили, щоб підготувати в таборі репертуар на осінь.

Отак, приготувавши жарт "Горе баб'ям", на закінчення табору відбулася вистава в Бичкові. Крім того, ми готувалися в таборі ще й до виступів у Румунії в Сиготі, щоб розважити українське населення в тому місті.

Комендантом табору був я, коменданткою Наталка Козицька з Праги, обозним Євген Горішок, інструктором Данило Козицький з Праги, господарем і кухарем Степанченко-Сталий. Інструктори готували молодь до дальших пластових проб. В таборі вже не було так багато фізичної праці, можна було зайнятися більше пластовим вишколом, спортом і культурно-освітнім вишколом таборовиків.

З таборовиків 12 пластунок і 18 пластунів вибралися на мандрівку до Румунії. Вони вивчили пісні, танці, жарти, скечі і підготували 1 дію оперети "Запорожець за Дунаєм".

Після вистави в Бичкові ми 2 серпня вирушили через Сигіт і гори Гутни до румунського скавтського табору в Бая Спріє. Тут ми таборували шість днів, даючи щодня при таборовій ватрі різноманітну програму для скавтів і гостей. Ми заприятелювали із скавтами, а зокрема з Н. Бочіаном — провідником табору, який запросив нас на наступне літо прибути на всерумунське скавтське джемборе до Брашо-Поляни. Повертаючись із цього табору, ми дали два концерти для місцевого населення.

Табір 1936 року

Влітку цього року я готував виставу-інсценізацію роману Б. Воленса "Бен-гур". Прем'єра у 23 картинах відбулася у В. Бичкові 11 липня і була дуже успішна. Крім того, готу-

вали ми "Марусю Богуславку", "Наталку Полтавку". Таборівання цього року було коротше, бо ми збиралися до Румунії на джемборе.

Комендантом табору був знову я, коменданткою Н. Козицька, обозним Є. Горішок, інструктором Д. Козицький, господарем і кухарем — Степаненко. Учасників у таборі близько 80 осіб.

Таборове життя було спокійне, були веселі ватри, знаменито сурмив на добраніч М. Цірікус-Запорожець. У програмі табору підготовка до пластових проб.

З таборовиків на джемборе зголосилося 10 пластунів і 4 пластунки: М. Цірікус, І. Шутко, Василь Йосипчук ст., І. Желтвай, Ст. Федорка, Ст. Пугач-Папш, Е. Сидор, Б. Ткачук, І. Берр, разом зі мною десять пластунів; а з пластунок: А. Шерей, С. Бойчук, Д. Ткачук і І. Цуберівна. Поїздка на джемборе була коштовна, ті, що зголосились, були ст. пластуни, що вже працювали. Група ця готувала програму на джемборе. Всі вони мали зразкові народні одяги.

До Брашов-Поляни ми виїхали через Сигіт 7 серпня. Для нашої групи я вистарався знижку на залізницю, ми везли зі собою шатра. Нас приділили до скавтів із Сату-Маре. На брамі нашого табору був напис: "Сату-Маре" — "ЧСР-Підкарпатська Русь".

Погода нам не сприяла. Не було дня (від 8 до 16. 8), щоб не дощило. Коли переставав дощ, ми ходили по таборах, виступали при ватрах з нашими танцями, жартами, пантомімічними сценками. Відвідали табір хотинських скавтів, між якими було багато українців. Вони тайком приходили до нас, щоб порозмовляти з нами по-українському. Ми взяли участь у всіх урочистостях джемборе, у дефіляді перед начальним скавтом Румунії королем Карлом і його заступником Сомбатяну. За наші успішні виступи при ватрах провід джемборе відзначив нас, хоч ми не репрезентували державу. Були на джемборе чеські скавти, і вони не радо бачили нас у таборі румунських скавтів, воліли б, щоб ми були з ними. Ми дістали пам'ятну стюжку з відповідним написом. Вона була пізніше єдиним важливим доказовим документом того, що ми мали й чсл. прапор зі собою, бо заздрісні чсл. скавтські частини, які таборували в Брашов-Поляні, подали були на нас скаргу закарпатським жандармам, що ми, мовляв, користувалися

українським прапором, а не мали із собою чл. державного. Мене й на суд кликано до Рахова в цій справі, але фотографія і стрічка на державному прапорі урятували мене від закиду "протиштатної" діяльності...

Наші гостителі — скавти з Сату Маре (комендант Коконец, Лохман, а особливо провідник нашого підтабору — білорусин) жаліли нас, що тиждень мокли, і вирішили відіслати нас на Чорне море на останній тиждень нашого перебування в Румунії. Ми звинули свій табір і під проводом бр. Бочіану і бр. Шрофа виїхали потягом до Букарешту. Оглянули місто, склали квіти на могилі незнаного воїна й виїхали до Констанци, де нас примістили в одній із шкіл на березі моря. Погода була чудова. Вперше в житті ми мали змогу побачити море. Був чудовий настрій. Туристичним автом нас возили на славні пляжі Мамаї і Кармен Сільва.

Коли по двох днях наші провідники мусіли від'їхати й ми залишилися самі, нам було трудно домовлятися з населенням. Але дехто з нас знав німецьку мову, дехто французьку. Не обійшлося без непорозумінь: в ресторані ми, побачивши гарний "торт", замовили, а коли почали їсти, виявилось, що то була кулеша в помідоровій підливці... На березі моря почув наші пісні старий учитель, а почувши, що ми українці з ЧСР, запросив нас на підвечірок. Мав двох синів, дві дочки, двох онуків і дружину; всі нас сердечно вітали, захоплювалися нашими піснями. Чи не був його батько або дід українцем?..

Хотіли ми відвідати кораблем Царгород, але не всі ми мали стільки грошей, і щоб не робити нікому кривди, відмовились від поїздки. З чудового Чорного моря ми вирушили 23 серпня і тим закінчили таборування, пробувши 14 днів у "Гуцульському таборі", 14 днів у Румунії на джемборі і на морі. На жаль, прегарний наш "Гуцульський табір" у В. Апші в дальших роках уже не гостив пластунів. Я зайнявся театром "нова сцена", а інших організаторів не знайшлося...

Знання рідної мови — це багатство, знак, що хтось має інтелектуальні й естетичні зацікавлення. У відсутті краси слова — джерело людської культури. Той, хто не знає рідної мови або її цурається, сам себе засуджує на вбогість душі, стає безбатгенком. В. Сухомлинський

ХРОНІКА

Богдан Колос

З'їзд ГНІЗДОВИХ І ЗВ'ЯЗКОВИХ КАНАДИ

Пластові виховники відбули свій з'їзд 14-16 лютого ц. р. на оселі "Ватра", віддаленій 100 миль від Торонта. Вони прибули з усіх осередків Канади, де діє Пласт, тобто з Едмонтону, Вінніпеґу, Оттави, Монреалю, Ст. Кетерінс, Гамільтону і Торонта. З'їзд мав нагоду вітати теж і почесних гостей з ГПБ — пл. сен. Любу Крupu і пл. сен. Володимира Кулинича — провідників Скобиного і Орлиного Кругів.* Ізолювані від щоденних клопотів міського життя, учасники з'їзду змогли віддати повну увагу програмі з'їзду.

Завданням з'їзду було у колі всього виховного активу розглянути план праці, обмінятися думками, досвідом, узгіднити погляди і дію.

У програмі були обговорені справи пластової дії, починаючи від інформацій про можливості одержати фінансову допомогу від уряду, кінчаючи на системі внутрішнього звітування з діяльності частин. Проте, найбільше уваги присвячено справі плекання української мови. Головну доповідь на цю тему виготовив Мирослав Дяковський, який, користуючись канадською статистикою з 1971 р., передбачав дальший занепад розмовної української мови в українській громаді.

Виховна мета Пласту, його ідеологія, виховні принципи основані на вимозі знання і повного володіння укра-

їнською мовою у членів Пласту. Засади ці розглядав доповідач, а дискусія довела до висновків, що хоч пластові виховники можуть і повинні використовувати всі їм доступні засоби плекання мови у пластовому житті, проте підкреслили, що найуспішнішим засобом для плекання мови є особистий приклад виховника. У першій мірі буде це приклад батьків у домашньому житті, а далі вживання мови в житті поза домом. Молодь найбільше вражає те, що впорядники поміж собою розмовляють англійською мовою, а часто звертаються згодом до дітей, щоб пригадати їм обов'язок "говорити по-українському". Багато батьків, хоч може неспівомовно, такою поведінкою кривдять своїх дітей, перешкоджаючи в розвитку їхньої української мови. А наукові дослідження тим часом показують, що володіння кількома мовами допомагає дітям швидше опановувати навчальний матеріал у школах.

Але приклад не обмежений лиш до розмовної української мови. Коли діти бачать, що самі батьки і виховники читають пресу, книжки, цікавляться українською культурою, мистецтвом, українським громадським життям, тоді діти за цим прикладом мимоволі зближаються до рідного слова і самі з любов'ю беруться за його культуру.

Один учасник з'їзду з Торонта висловив думку, що в Пласті саме повинна бути можливість плекати укра-

*) Правильно було б "ніл" (коло) — прим. ред.

їнську мову тим дітям, які хоч уже її добре знають, але яким потрібно завжди покращувати свою мову. Тому до Пласту приймають тільки тих дітей, які володіють українською мовою. Є інші організації, у яких можна вивчати мову від початків, які не мають принципу україномовности членства. Хоч деякі присутні вважали, що Пласт повинен бути готовий "рятувати" українську канадську молодь від асиміляції, загальна опінія з'їзду була така, що наша організація не може знижувати своїх стандартів чи міняти засад.

Ця думка виринула ще раз, коли представник канадської розвагової організації "УМСА" у своїй розмові з учасниками з'їзду прийшов до висновку, що сила, яка підтримує і запевняє існування Пласту, впливає саме з виховної системи Пласту, з його ідеалів, мети — зберегти українську національну ідентичність. У його організації "УМСА", суто розваго-

вій, є проблема дуже швидкої зміни працівників на добровільній базі. У Торонті близько трьох четвертин працівників відпадає що вісім місяців. Порівнюючи, бачимо, що хоч у Пласті і бракує виховників, зате тут велика їх більшість довше залишається на своїх постах, жертвуючи добровільно час і зусилля.

Вишколених виховників не легко придбати, тому з'їзд присвятив найбільше свого часу й уваги вишколові і подав напрямні для проведення вишкোলів по станицях.

Триденний з'їзд показав присутнім, що рівень Пласту майже той самий в окремих осередках. Пластові виховники зрозуміли, що проблеми Пластові — це й проблеми української спільноти, а в дечому й загальнолюдські. З'їзд був місцем для зустрічі людей із спільними зацікавленнями і подібними проблемами, які зуміли до певної міри допомогти собі у дальшій виховній праці серед молоді.

ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ЛЕСІ УКРАЇНЦІ В ТОРОНТІ

Згідно з ухвалою Конгресу КУК у 1971 р. для вшанування 100-річчя з дня народження Лесі Українки, борця за волю і права українського народу, заходами Комітету Українок Канади, тобто Ділового Комітету під проводом інж. Леоніди Вертипорох — голови і д-р Зої Плітас — секретарки, у Торонті в Гай Парку 19 жовтня ц. р. буде посвячений пам'ятник великій поетці.

Коштів на покриття видатків бракує. Комітет просить пожертв. Висилати їх на адресу:

Lesia Ukrainka Monument Fund
Mrs. Anna Ruryk
3025 Queen Frederica Dr.
Apt. 1205
Mississauga, Ont. L4Y 3A1

ДАТКИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

від 17 травня до 20 липня ц. р.

США:

\$5.00

Пл. сен. Ростислав Ратич, Едісон

\$4.00

Пластова Станиця, Трентон

\$3.00

Пл. сен. Ярослава і Ярослав Рублі, Бейсайд

по \$2.00

Пл. сен. Віктор Яворський, Ньюарк;
пл. сен. Надя Гафтович, Гартфорд,
пл. сен. Марія Козан, Воррен, пл. сен. Володимир Гриньків, Дітройт, ст. пл. Богдан Кордуба, Ютіна, ст. пл. Ярослав Ганкевич, Чікаго, пл. сен. Станислав Берегульна, Мелроз, ст. пл. Тарас Филипович, Чікаго, пл. сен. Володимир Федорів, Рокі Рівер

\$1.80

Пл. сен. Павлина Шкремета, Трентон

по \$1.50

Ст. пл. Андрій Чорнодольський, Балтімор, ст. пл. Богдан Нукіль, Гартфорд

\$1.00

Ст. пл. Іванна Медвідь, Гарфілд

КАНАДА:

\$9.00

Ст. пл. Оксана і Ігор Комарницькі, Торонто

по \$4.00

Пл. сен. д-р Іван і Юлія Войчишини, Оттава, пл. сен. д-р Юрій Бабій, Торонто

по \$2.00

Прокіп Дунець, Торонто, ст. пл. Володимир і Роксоляна Горбаї, Едмонтон, д-р Богдан Роздільський, Саскатун

по \$1.50

Пл. сен. Зенон Гаврилюк, Ляшін, ст.

пл. Андрій Мацно, Торонто.

Від 17 травня до 20 липня ц. р. склад на пресовий фонд "Пластового Шляху":

із США 16 датків \$35.80

з Канади 8 датків 26.00

Із США і Канади замість квітів на могили (гляди посмертні згадки) 270.00

Разом \$331.80

Замість квітів на могилу

св. п.

пл. сен.

ІНЖ. ЮРІЯ ПЯСЕЦЬКОГО

складаємо на пресовий фонд "Пластового Шляху" \$220.

\$30.00 — Ніна і Петро Пясецькі, Ліда і Олексій Пясецькі з дітьми, Олекса і Петро Ярослав Пясецькі з дітьми, Йоннерс, США, родичі із США

\$20.00 — Василь і Олена Гарбовичі, свати, Гамільтон, Канада;

\$25.00 — Марко і Ольга Бачинські, Сіранузи, свояки, США;

\$25.00 — Софія і Микола Залозецькі, свояки, Вінніпег, Канада;

\$50.00 — Крайова Пластова Старшина, Канада;

\$25.00 — Євген і Фалина Кульчицькі, Дітройт;

\$20.00 — Онтаріо Гайдро, Торонто, Канада;

\$10.00 — Тоня Горохович, Торонто, Канада;

\$10.00 — Іванна Нучер, Дітройт, США;

\$10.00 — Христина Болюбаш, Іслінгтон, Канада;

\$30.00 — Найближча родина По-
кійного

\$10.00 — Іван Манастирський,
Торонто, Канада;

\$ 5.00 — Віра і Остап Шведи,
Оттава, Канада.

Замість квітів на свіжу могилу

св. п.

**ІВАНКИ ГЛІБОВИЧ
МЕДВІДСЬКОЇ**

складаю \$10.00 на пресовий фонд
“Пластового Шляху”

пл. сен. Андрій Харан
Іслінгтон, Канада

Замість квітів на могилу
моєї товаришки

св. п.

**пл. сен. МАРІЙКИ ФЕНИК
МАЛИНОВСЬКОЇ,**

яна померла несподівано в Дітроїті
в лютому ц. р.

складаю \$10.00 на пресовий фонд
“Пластового Шляху”

пл. сен. Галя Заяць
Чікаго, США

Замість квітів на свіжу могилу

св. п.

м-ра МИРОНА В. РОБАКА

що відійшов у вічність ненадібно
14 травня 1975 р. складаємо \$20.00
на пресовий фонд “Пластового
Шляху”.

Родині Покійного складаємо наше
глибоке співчуття

**Валентина Медвецьна,
Джон Діц
Денвер, США**

Як нев'янучу лілею
на свіжу могилу

св. п.

**кол. пл. сен.
д-ра ТОМИ ЛАПІЧАКА**

складаю на пресовий фонд
“Пластового Шляху” \$10.00

пл. сен. Павло Клим
Чікаго, США

**ПАМ'ЯТНИК ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ
В АРГЕНТИНІ**

“Громада — великий чоловік”, на-
же народне прислів'я. І то правда.
Сильною волею, спільними заходами,
щедрими жертвами і під досвідченим
керівництвом та при дружній допомо-
зі щирих сусідів наші брати і сестри
в Аргентині поставили прекрасний і
в чудовому місці, бо в столичному
парку, пам'ятник Тарасові Шевченко-
ві в Буенос-Айресі.

2,676 жертвувальників (1,586 меш-
канців Аргентини, 540 США, 488 Кана-
ди і 62 з інших країн) склали пожер-
тви й членські внески заокругленою
сумою 293 тисячі пезів; та сума, зде-
понована в українських ощадно-кре-
дитових спілках-кооперативах, принес-
ла відсотків на суму 61 тисячу пезів,
що разом становило загальну суму
приблизно 354 тисячі пезів. Правда, з
відкриттям і посвяченням пам'ятника,
тієї величній, історичної події, відбуто
ряд різних імпрез, кошти яких, в сумі
понад 55 тисяч пезів покрили майже
повністю учасники тих імпрез, хоч у
них брало участь не мало визначних
осіб безкоштовно. Своєю активною
участю ці люди причинились до по-
будови й урочистості відкриття і по-

свячення пам'ятника. Але цього не
можна міряти тільки матеріальними
вартостями, бо такі осяги національ-
но-історичної ваги для нас поселенців.
Свято відкриття і посвячення мало
велику виховну вартість.

Коштом 257,565 зібраних пезів
(26,500 ам. дол.) і 55,615 пезів (5,500
ам. дол.) з імпрез, тобто загальною
сумою 313,180 пезів (31,500 ам. дол.)
поставлено пам'ятник Тарасові Шев-
ченкові й в Аргентині.

Пишемо про це у пластовому жур-
налі, щоб повідомити не лише про
приклад доброго, але й величного ді-
ла. На заклик представників Пласту,
— на відкриття і посвячення пам'ят-
ника їздили власними коштами чима-
ло пластунів і їх батьків із інших кра-
їн, а своїми жертвами вони причини-
лись до побудови пам'ятника, що сві-
дчить про культ Шевченка серед
українців, де б вони не жили.

Подав пл. сен. Дмитро Попадинець

ДОПОМОЖІМ ПЛАСТОВІЙ ПРЕСІ!

Із постійним зростом цін на папір, друк та пошту вся
преса на американському континенті опинилася у великих фі-
нансових труднощах. Не зважаючи на фінансове запліччя та
великі прибутки із оголошень у великих видавництвах щораз
читаємо про закриття їх видань, поменшення накладів або
формату поодиноких журналів. У великих труднощах нахо-
диться також вільна українська преса. Саме з цими трудноща-
ми бореться пластова виховна преса, яка опирається лише на
передплату, оподаткування пластунів та на доривочних дат-
ках на пресовий фонд. Ці труднощі грозять щораз більше існу-
ванню пластових виховних журналів, які є досі признані одни-
ми з найкращих в українській спільноті, та якими користу-
ється не лише пластова молодь, але ціла українська громада у
вільному світі.

Єдиним рятунком для Пластового Видавництва, що бо-
реться із щораз більшим дефіцитом є створення т. зв. “**Заліз-
ного Фонду**”, якого доходи (з відсотків) могли б у майбутньо-
му покривати недобір та вдержати дальшу постійну появу
журналів

Звертаємося, отже, зі закликом до всіх пластунів і до
всіх приятелів Пласту допомогти нам у створенні такого “**За-
лізного Фонду**” в якнайкоротшому часі, складаючи свої по-
жертви на нього та переводячи збірку при кожній нагоді се-
ред пластової і загально-української громади.